

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Vývoj kresby předškolního dítěte

Vypracovala: Anna Vadlejchová

Vedoucí práce: Mgr. Martina Lietavcová

České Budějovice 2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 31. března 2014

Anna Vadlejchová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji paní Mgr. Martině Lietavcové, za ochotné vedení při tvorbě mé bakalářské práce. Děkuji rodině, že mě podporovala a hlavně svému příteli. Také bych chtěla poděkovat mateřské škole, ve které jsem prováděla výzkum.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí teoretická a praktická část. Cílem práce bude sledovat vývoj kresby předškolních dětí a nastínit, jak může učitelka mateřské školy tento vývoj podpořit. V teoretické části je charakterizováno dítě předškolního věku s akcentem na vývoj jeho výtvarného a kresebného projevu. Výtvarné činnosti a především rozvoj kresebného projevu je dán do kontextu s plánováním a zařazováním činností v MŠ (v rámci TVP, ŠVP).

V praktické části mám sestavený vlastní program zaměřený na rozvoj kresebného projevu, který je prakticky realizován s dětmi v mateřské škole. Provádím pedagogickou diagnostiku kresebného projevu dětí, nejdříve před zahájením a následně po ukončení programu. Sleduji vývoj kresby u jednotlivých dětí. Kvůli nastínění kresby mimo MŠ, jsou rodičům rozdány dotazníky, abych zjistila, jak děti kreslí doma.

Klíčová slova

Předškolní dítě, Kresba, Výtvarné činnosti, Vývoj

ABSTRAKT

A bachelor thesis is divided into two parts – a theoretical and a practical part. The target of this thesis is to monitor the progress in drawing of preschool children and to outline how a teacher can support this progress. In a theoretical part a preschool child is characterized by accent on a progress of his visual and drawing exhibition. A visual activity, especially the progress of drawing exhibition, is associated with planning of activities in a kindergarten (following the class educational program, school educational program).

In a practical part I form my own program which focuses on a progress of drawing exhibition which I realised practically with children in a kindergarten. I practice a pedagogical diagnosis of children's drawing exhibition before the start and after the end of the program. I monitor a progress of drawing of an individual child. For outlining of drawing out of a kindergarten, I hand out questionnaires to parents in order to find out how children draw at home.

Keyword

Preschool child, Drawing, Art activities, Development

OBSAH

ÚVOD	- 8 -
I. TEORETICKÁ ČÁST	- 9 -
1. Předškolní věk	- 10 -
1.1 Fyzický vývoj	- 10 -
1.2 Kognitivní vývoj	- 11 -
1.3 Emoce	- 12 -
1.4 Sociální vztahy	- 13 -
1.5 Předškolní dítě v pojetí různých autorů, psychologů	- 14 -
2. Vývoj dětské kresby	- 16 -
2.1 Projevy dětské kresby	- 17 -
2.2 Grafické typy	- 20 -
2.2.1 Postava	- 20 -
2.2.2 Strom	- 21 -
2.2.3 Zvíře	- 22 -
3. Pedagogická diagnostika	- 22 -
4. Výtvarné činnosti a vývoj kresby v kontextu s MŠ	- 24 -
II. PRAKTICKÁ ČÁST	- 26 -
1. Cíl práce	- 27 -
2. Popis zvoleného metodického rámce a metod	- 27 -
3. Charakteristika zkoumaného vzorku a použité metody	- 28 -
4. Navrhovaný program (návrh činností)	- 29 -
5. Realizace programu	- 29 -
5.1 1. Návštěva	- 30 -
5.2 2. Návštěva	- 30 -
5.3 3. Návštěva	- 31 -

5.4	4. Návštěva	- 31 -
5.5	5. Návštěva	- 32 -
5.6	6. Návštěva	- 33 -
5.7	7. Návštěva	- 34 -
5.8	8. Návštěva	- 35 -
5.9	9. Návštěva	- 35 -
5.10	Návrh dalších činností.....	- 36 -
5.11	Informace z pozorování a rozhovorů s dětmi.....	- 36 -
6.	Diagnostika kreseb.....	- 38 -
7.	Hodnocení.....	- 56 -
8.	Diskuze	- 58 -
	ZÁVĚR.....	- 59 -
	POUŽITÁ LITERATURA	- 60 -
	SEZNAM PŘÍLOH	- 62 -

ÚVOD

Piere Bonnard řekl: „Cílem není malovat život, ale dát život malbě.“

Jan Bauch řekl: „Kresba je vlastně abecedou a násobilkou každého výtvarného myšlení.“

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala vývoj kresby předškolního dítěte. Vybrala jsem si to proto, že je mi tato oblast nejbližší. I když zatím nepracuji v mateřské škole, chodím tam na pedagogickou praxi. Kresbě věnuji hodně volného času. Kresba a malba mě zajímala už od dětství, proto jsem studovala střední výtvarnou školu. Kresbě se věnuji i nadále a ráda kreslím s dětmi, proto jsem si to vybrala, jako téma své bakalářské práce.

Protože ještě nepracuji v mateřské škole, chtěla jsem využít příležitosti pracovat s dětmi. Chtěla bych dětem předat kousek mého nadšení pro kresbu. Motivovat děti, aby více kreslili. Vývoj kresby ovlivňuje i to, jak často děti kreslí a s jakou chutí.

Je zajímavé, co vše se dá zjistit z výtvarného projevu, nejen u předškolních dětí, s ohledem na grafomotoriku. Vývoj dětské kresby prochází různými stádii a všechny jsou důležité. Kresbu ovlivňuje mnoho faktorů, například sem spadá hrubá a jemná motorika, schopnost zrakového vnímání, představivost, fantazie, soustředění i úroveň kognitivních funkcí. Kresbu ovlivňuje i správné držení těla, sezení u stolu a držení kreslicích potřeb. Výtvarné činnosti v mateřské škole patří mezi jedny z nejvíce používaných činností a většinou děti baví.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Předškolní věk

Předškolní období trvá od 3 přibližně do 6 let. Jak uvádí Vágnerová: „Konec této fáze není určen jen fyzickým věkem, ale především sociálně, nástupem do školy.“ (Vágnerová, 1999, str. 76). Charakteristické v tomto období je navázání vztahů s vrstevníky, potřeba kolektivu dětí podobného nebo stejného věku.

1.1 Fyzický vývoj

Do fyzického vývoje patří výška, váha a stav chrupu. Výška je ovlivněna geneticky. Váha je ovlivněna stravováním a dostatkem nebo nedostatkem pohybu. Vypadávání řezáků je důkazem fyzické zdatnosti pro vstup do školy. Jako důkaz fyzické zdatnosti je osifikace zápěstních kůstek, pevné zápěstí totiž nebude bolet při psaní. Konec této fáze není určen jen fyzickým věkem, ale především sociálně, nástupem do školy. Fyzický vývoj hodnotí dětský lékař podle tabulek. Filipínská míra je součástí testu školní zralosti. Znamená to, že si dítě dosáhne přes hlavu na druhé ucho, kosti se protahují.

Hrubá motorika představuje pohyby celého těla, tedy pohyby velkých svalových skupin. Jde o ovládání a držení celého těla, koordinace pohybů horních a dolních končetin a rytmizace pohybů. Hrubou motoriku můžeme rozvíjet chůzí, během, během na hudbu, poskoky, protahovací cviky, hry s míčem a jiné.

Jemná motorika zahrnuje motoriku prstů a artikulačních orgánů. Do pohybu jsou zapojeny drobné svaly. Jemnou motoriku rozvíjíme každodenními činnostmi jako je sebeobsluha, manipulační hry, kresba, pracovní činnosti, stříhání, lepení, práce s různým materiálem atd. Pozvolna se vyvíjí svaly pro koordinace jemných pohybů potřebných pro kresbu a psaní.

Termín **grafomotorika** vysvětluje Bednářová (2006) jako část jemné motoriky a psychických funkcí, kterou potřebujeme při kreslení a psaní, jejíž stupeň vývoje podstatně poznamenává kresbu i písemný projev. Do rozvoje grafomotoriky patří navození pracovních návyků při kreslení a psaní, zahrnuje i pomoc dětem při jejich osvojování a zvolení správného přístupu.

1.2 Kognitivní vývoj

V tomto věku se poznávání opírá především o nejbližší svět a jeho pravidla fungování. Patří sem vnímání, paměť, představivost, myšlení, řeč a rozhodování.

Znaky myšlení předškolního dítěte podle Vágnerové (2009):

1. Dětský egocentrismus

Dítě ulpívá na subjektivním pohledu na věc. Usuzování na základě představ. Může dojít k nepřesnostem v poznávání.

2. Fenoménismus

Fenomén znamená vnější vliv, to co je vidět. Zaměřování na vnější vlivy.

3. Presentismus

Zaměření na přítomnost a aktuální stav. Je to známka primitivní psychiky.

4. Magičnost

Odstrčení od reálného světa. Čemu dítě nerozumí, doplní si fantazií. Dochází ke konfabulaci, tedy kombinaci prožitků s fantazírováním.

5. Absolutismus

Vše, co ví, je napořád, stálost a trvalost objektu. Chápe pouze jednu změnu vlastností objektu. Ulpívání na jednom pohledu. (Vágnerová, 1999)

Dítě v předškolním věku má tendence hledat příčinu všech situací. Nemá vymezenou prostorovou orientaci. Nechápe **čas**, je to pro něj něco abstraktního, nemůže si na něj sáhnout. Pojem čas se u něj rozvíjí pomalu. Vágnerová (1999) uvádí, že dítě měří čas prostřednictvím určitých událostí a opakujících se jevů, také má tendenci přeceňovat délku časového intervalu a vzdálenost v prostoru. Dochází zde k subjektivnímu zkreslení trvání časového intervalu a ke zkreslení vzdálenosti v prostoru. Minulost a budoucnost nemají v tomto věku přesnější obsah, pro dítě je důležitá přítomnost, protože je teď.

Děti **polidšťují vlastnosti neživých předmětů**. Například sluníčko jde, medvídek spinká, atd. Zaměňují vlastnosti neživých předmětů za živé a naopak. Některým dětem dělá problém správně skloňovat, například tatínek šla nebo maminka udělal. Také se stává, že chlapci o sobě mluví v ženském rodě.

Předškolní dítě má **názorné a intuitivní chování**. Toto myšlení je málo flexibilní, nepřesné a prelogické (nerespektuje plně zákony logiky). Mladší předškolní dítě ještě dobře nerozumí závislosti a vztahům mezi jednotlivými formami existence určitého objektu. Tzn. zjevná podoba světa má pro dítě natolik důležitou roli, že když dojde k sebemenší změně objektu či situace, představuje to ztrátu jejich původní totožnosti. Předškolní dítě chápe trvalost jednoho objektu v prostoru a čase, ale jen jednoho objektu, více objektů (množin) už ne. Vnímání aktuálního obrazu světa je pro předškolní dítě důležité, protože jej vnímá jako subjektivní jistinu (je to doopravdy, protože to tak vidím).

Dítě interpretuje realitu tak, jak je pro něj přijatelná a srozumitelná. I když občas dochází ke zkreslení nebo vyloučení některých informací. Postupně se diferencuje tzv. egocentrická řeč, která slouží jako prostředek uvažování. Slouží ke zjednodušení orientace, uvědomování a řešení problémů. Postupně se stává vnitřní řečí. Fantazie má v tomto období harmonizující význam. Typickým znakem myšlení předškolních dětí je jeho útržkovitost, nekoordinovanost a nepropojenost, chybí mu komplexní přístup.

1.3 Emoce

Čím je dítě mladší, tím významnější pozici mají citové zážitky v jeho životě. Vznik a vývoj emocí je ovlivněn školním prostředím, nástupem do mateřské školy. Učíme děti být empatické a nebát se projevit navenek své city. Být empatický znamená, být emočně vnímavý. Podle Vágnerové (1999) dítě předškolního věku dokáže projevit empatii a zkouší pomoci, avšak tato schopnost je omezena na emoce, které se jednoznačně projevují navenek. Emoce procházejí diferenciací, rozvojem a zráním. Když se dítě narodí má jen dva pocity libost a nelibost, ty jsou vázané na uspokojování životně důležitých potřeb. S vývojem se z nich diferencují další. Z pocitu libosti se odvozují nové citové kvality a obdobně se diferencují i nové city z pocitu nelibosti (např. strach, vztek apod.).

V předškolním období se dítě učí poznávání a projevování emocí pomocí her a všech činností v mateřské škole. Děti projevují emoce také v kresbě a pracovních činnostech.

V předškolním období se u dětí může objevit úzkost a strach. Úzkost je jedna ze základních projevů lidské psychiky. Je to subjektivní pocit spojen s napětím, ohrožením a nejistotou, bez ohledu na to, jestli je ohrožení reálné nebo není. Úzkost je aktuální prožitek. Patří mezi normální vývojové procesy. Úzkostnost je povahový rys, který je geneticky podmíněn a spojen s odolností nervového systému. Projevy úzkosti a strachu jsou přirozené. Strach a úzkost se může objevit při změně, která působí na dítě. Například vstup do mateřské školy, narození sourozence atd. Strach se u dítěte projevuje tím, že se stáhne a je utlumené. V tomto období může vzniknout školní fobie. Ta je podmíněna skutečnými situacemi v mateřské škole. Například konflikty s kamarády, učiteli, strach z vlastní neúspěšnosti atd.

1.4 Sociální vztahy

Symbolická hra dovoluje dítěti chovat se podle svých představ a popřípadě si přizpůsobit realitu tak, jak ono samo chce. V tomto období je důležité učit děti, být prosociální. To znamená, chovat se k druhým lidem tak, aby mé chování přinášelo užitek nejen mně samému, ale i ostatním. Mít radost, když svým přičiněním udělám radost někomu druhému.

Předškolní dítě přejímá názory na sebe sama od dospělých bez kritiky tak, jak mu jsou prezentovány. Dítě o sobě uvažuje egocentricky, s tendencí fantazijního zkreslení sebepojetí. Součástí dětské identity jsou různé role, jednou z nich je chlapecká či dívčí role.

Socializace předškolního dítěte pobíhá především v rodině, kde si dítě osvojuje základní normy chování a postupně se s nimi ztotožňuje. V předškolním věku se postupně uvolňuje vázanost na rodinu. Děti navazují kontakt s vrstevníky. Při výběru kamaráda převažuje důraz na shodu v oblasti potřeb a zájmů. Ve vrstevnické skupině se dítě učí soupeřit i spolupracovat.

1.5 Předškolní dítě v pojetí různých autorů, psychologů

1.5.1 Sigmund Freud (1856 – 1939)

Jako podstatu psychického vývoje považoval: vývoj libida (životní energie). Pocit slasti a blaha lokalizuje do různých tělesných oblastí. Průběh celého vývoje člověka rozdělil do etap či fází, které s sebou nesou specifický model setkávání jedince s okolním světem. Freud považoval za důležité fáze vývoje období dětství, proto jeho vývojový model je ukončen hypotetickým dosažením zralosti psychiky a osobnosti. Freudova koncepce duševního vývoje má 5 etap či fází, předškolní období popisuje v první:

Falická fáze (předškolní období)

V tomto období se dítě podle Freuda zabývá uvažováním o vlastní potenci. Dítě se značně osamostatňuje. V této fázi se začíná projevovat tzv. oidipovská problematika. To znamená, že dítě mění vztah k rodiči stejného pohlaví, vidí v něm konkurenci a žárlí na něj.

1.5.2 Erik Homburger Erikson (1902 - 1994)

Psychoanalyticky orientovaný psycholog, psychiatr a humanistický filozof. Popsal osm vývojových stádií, u nichž charakterizoval nějaký typ konfliktu a krize. Přejít z fáze do fáze charakterizoval jako krize, s níž přichází konflikt, který se musí vyřešit a tím ego člověka roste, mohutní. Pokud se nevyřeší, dochází ke stagnování a vývoj může být narušen. Eriksonův vývojový model pokrývá celou životní dráhu.

Období lokomotoriky genitální (předškolní období)

iniciativa proti vině

V tomto období dítě zvyšuje svou iniciativu, své aktivity. Učí se identifikací s dospělými vzory, především rodiči stejného pohlaví. Podle Eriksona je v tomto období dítě nejvíce připraveno se učit, je dychtivé a ochotné spolupracovat na úkolech. Ctností v tomto období je účelnost a úspěšnost v protikladu k nesmyslnosti (po té následuje pocit viny). Přílišná snaha o úspěch může vyvolávat pocit viny.

1.5.3 Jean Piaget (1896 - 1981)

Piaget se zabývá kognitivním vývojem člověka. Za základní princip vývoje považoval kombinaci a prolínání dvou procesů asimilace a akomodace. Asimilace znamená přijímání nových zkušeností a akomodace znamená přizpůsobení se novým prvkům. Schopnost asimilace a akomodace nových poznatků je daná zráním, podněty se kterými se člověk dostává do styku a jak jsou kvalitní. Piagetova teorie je kombinace teorie nativistické (vrozené složky) a behavioristické (stimulace a učení). Piaget rozděluje kognitivní myšlení do čtyř hlavních stádií.

Předoperační stádium (od 2 do 7 let)

Dělí se na dvě fáze. První fáze je od 2 do 4 let. Je to fáze symbolického a předpojmového myšlení.

Druhá fáze je od 4 do 7 let. Je to fáze předoperačního názorného primárně egocentrického myšlení.

Dítě je schopno uvažovat a mluvit o předmětech a událostech v symbolických pojmech. Z počátku dítě dokáže pojmenovat jen to, co vidí. Později už dokáže oddělit slovo od jeho významu. Zatím ještě nemá rozvinuté „organizující koncepty“, jako je příčinnost, množství, kategorizace, klasifikace, úhel pohledu apod.

1.5.4 Lawrence Kohlberg (1927 - 1987)

Navazoval na Piageta. Vytvořil koncepci morálního vývoje, zde je patrný vliv Piageta. Kohlberg rozlišuje tři hlavní fáze morálního vývoje. Každá z nich se ještě dělí do dvou stupňů.

Prekonvenční morálka (předškolní období)

První stupeň je charakterizován poslušností a orientací na vyhnutí se trestu.

Druhý stupeň je charakterizován jednáním „stejně za stejné“ a orientací na odměnu.

2. Vývoj dětské kresby

Dětský výtvarný projev je závislý na dané úrovni jejich vývoje, je tedy vývojově podmíněný, věk je pouze orientační, důležité je dodržení posloupnosti. Vývoj dětské kresby začíná už u batolat. **Vlastní začátky** dětské výtvarné „řeči“ se podobají řeči mluvené. Bednářová (2006) uvádí, že ve vývoji kresby a řeči mohou být mezi dětmi velké odlišnosti. Rozdíly se týkají počátků kresby a zájmu o tyto činnosti a jejich výsledky. Projevuje se to tím, že dítě kreslí prsty ve vzduch pomyslnou čáru, obtiskem špinavé ruky na stůl nebo kreslení prstem na zamlžené sklo atd. Zpočátku je pro dítě důležitější právě ta vznikající stopa a ne, jaký z toho vznikne výtvar. Čmárání, ať už na papír nebo na zeď, vzbudí v dítěti radost, ze zůstávající stopy. Kresba je motorická hra, která je hodně oblíbenou činností u dětí.

Stádium čarání následuje podle autorky Davido (2008) po období skvrn a čmárání. Toto období souvisí s rozvojem organických funkcí a s vývojem intelektu. Dítě se snaží napodobit psaní dospělých. U dvouletého dítěte (ale i mladšího) vychází kresba z ramenního kloubu, pozná se to tak, že se ohání celou paží. Sklon čar je prohnutý a zrcadlově by se dal doplnit do oválu. Až později, po využití zápěstí, se čáry otáčejí v menším oblouku, to má za následek hustá „klubka“. Zpočátku dítě drží kreslicí potřebu v celé dlani a důsledkem toho více přetahuje a nevěnuje pozornost tomu, kde mu končí okraj papíru. Později už toto dítě začíná respektovat.

Okolo třetího roku dítěte je výtvarný projev charakteristický tím, že kreslí to, co zná a prožívá svými smysly. Toto období je nazýváno egocentrickým obdobím. Dítě se stává středem svého zájmu.

„Krouživý pohyb dává vznik nepravidelnému oválu, jež je první pohybově grafickou figurou čáranic, jinak dosud nepředmětných.“ (Uždil, 1978, str. 16). Jako **základ úhlu** můžeme brát jakýsi kříž. Zde je vědomé měnění směru čar. Dítě ovládne dva pohyby na sobě nezávislé, vznikají tím hned čtyři úhly, podobající se pravému. *„Krouživý pohyb je také prvním rozběhem k nekonečné vláčné čáře, ale i obrazcům blízkým trojúhelníku nebo čtverci.“* (Uždil, 1978, str. 16). Čáranice mají mnoho typů, mohou zde být i například body, klikance, klubička jemných čar a spirály. Všechny tyto projevy jsou základem pro skutečnou kresbu a ta už nebude jen hrou, kde vzniká stopa.

Zpočátku je podobnost mezi čaranicemi a lidskou postavou nebo autem, spíše náhodná. Většinou se stává, že dítě pojmenuje obrázek, jen díky tomu, že se ho někdo zeptá. „*Svou prvotní představu snadno opouští, vyměňuje během kreslení za jinou, vábnější či lépe odpovídající tomu, co už mezitím na papíře vzniklo.*“ (Uždil, 1978, str. 20).

Dítě nejdříve kreslí to co má trvalý, neměnný a obecný význam. Většinou to bývá člověk a teprve potom vše ostatní. Podle autora Uždila (1978) jsou dětské kresby, které mají věčný obraz a vznikly záměrně, zpravidla jen izolované představy. Např. člověk, dům, auto, květina. Později k člověku přidávají prostředí, ve kterém se může nacházet, např. zahrada, dům. Nyní to nejsou jen izolované objekty, ale tvoří celek.

Předškolní dítě v kresbě zobrazuje realitu tak, jak jí samo chápe. Na konci předškolního věku se výtvořiny více podobají realitě.

2.1 Projevy dětské kresby

Charakteristické znaky dětského výtvarného projevu v předškolním věku podle autorky Hazukové (2012).

1. Grafický pohyb

- **Jednoduchost a úspornost grafických tahů, definitivnost linie** – děti pokládají své výtvořiny za definitivní, málo kdy je opravují.
- **Grafoidismus** - náklon kresby ve směru budoucího písma a zaoblení ostrých úhlů, souvisí s vytvářením plynulé „psané“ linie.
- **R-princip** – výrazné odlišení dvou různých směrů.
- **Rytmus, opakování, symetrická kompozice** – plynou z motorické libosti pociťované při rytmizované činnosti.
- **Automatismus** – kreslení automaticky naučených prvků, které se často opakují, může to vycházet i z nedostatku představ dítěte.

2. Snaha po úplnosti vyjádření

- **Zobrazování v nejvýraznějším pohledu** – zobrazení z pohledu, které je nejtypičtější pro daný předmět.
- **Smíšený profil** – zobrazení více pohledů.

- **Zájem o funkční nebo pro dítě zajímavý detail** - detaily, které jsou pro dítě velmi důležité, ale nemusí být podstatné pro danou kresbu, např. náhrdelník pro zobrazení maminky.
- **Zobrazování důsledně vedle sebe bez překrývání** – objekty jsou umístěny na základní čáru nebo jsou rozmístěny po celé ploše papíru tak, aby se navzájem nepřekrývaly.
- **Transparence** – průsvitnost, pro dítě je důležité zobrazit i to, co v danou chvíli není vidět.
- **Zachycení času** – tzv. výtvarné vyprávění, zachycení několika časových rovin do jedné kresby. Bez vysvětlení dítěte to bývá obtížně rozpoznatelné.
- **Zachycení významnosti velikosti** – ten kdo je pro dítě důležitý, je vyobrazen větší v nepoměru s ostatními postavami, nezáleží to na skutečnosti.
- **Zjednodušení, nadsázka, zkratka, deformace proporcí a tvarů**

3. Zobrazení objektů okolního světa

- **Přenášení znaků z jedné představy na druhou** – zprvu jen několik grafických typů, které potom přizpůsobuje zobrazení dalších objevů na základě podobnosti tak, jak ji vnímá ono samo.
- **Konzervace vytvořených grafických typů** – jednou vytvořené grafické typy se v průběhu vývoje zdokonalují, může dojít k souběžnému vyobrazení nestejných vývojových úrovní.
- **Opomíjení zobrazení některých částí lidské postavy**

4. Zosobňující dynamismus

- **Ožívování neživých předmětů** – souvisí s dětskými představami o fungování reálného světa.
- **Přenášení lidských vlastností na zvířata i věci**

5. Zobrazování projevu

- **Rozptýlení kreseb po celém formátu papíru** – rozptýlení kreseb po celé dítěti dostupné ploše, kterou v případě potřeby mohou otočit. Umístění je nahodilé.
- **Soustředění zobrazovaného k dolnímu okraji papíru, příp. na „základní čáru“ („zem“)** – další vývojový krok.
- **Intelektuální horizont** – znamená to, uspořádání prostoru na pás země a pás nebe, přičemž dělicí čáru si dítě určuje samo tím, že základní čáru posune dále od dolního okraje papíru. Tato fáze je koncem vývoje zobrazování prostoru pro většinu naší populace.
- **Řešení prostorových plánů v páslech umístěných nad sebou** – tímto způsobem děti často zobrazují složitější situace, které jedna „základní čára“ nevyřeší, a proto jich zvolí více. V nejnižším pásu je vyobrazen důležitý objekt nebo situace, protože je nejblíže divákovi.
- **„Sklápění“ do nejpoznatelnějšího pohledu** (ostoskopie) – souvisí s nejdůležitějším a nejtypičtějším pohledem pro daný objekt.
- **Obrácená perspektiva** – se projevuje ve vyobrazení prostoru tím, že to co je dál, je umístěno u dolního okraje papíru a naopak. Stejně jako výtvarné vyprávění, je k tomuto většinou potřeba komentář dítěte.

6. Kolorit

- **Uplatnění tzv. reálné barevnosti** – používá se všude tam, kde je typická a podle toho, jak jí dítě zná. Rozvoj výtvarného vyjadřování často brzdí předávaná barevná schémata („touto barvou se to obvykle dělá“).
- **Dekorativní použití barev** – některé děti volí barvu podle toho, jak to vypadá.
- **Nereálná barevnost výtvarné práce** – děti, které jsou vyhranění kreslíři, často používají jen jednu barvu dostatečně kontrastní s podkladem, na který kreslí nebo malují.
- **Nahodilost v použití barvy** – tato situace může nastat, když na dítě jiná barva nezbude, ale chce rychle vyjádřit svůj zážitek apod.

- **Projevy psychologického působení barvy** – neobvyklá volba barev může mít jako příčinu i individuální působení barev na psychiku, spojení určité barvy s určitými objekty či situacemi nebo může být důsledkem tzv. barevného slyšení, kdy sluchové vjemy jsou vnímány jako určité vizuálně vnímané barevné tóny. (Hazuková, 2012)

2.2 Grafické typy

U dětí dochází k rozvoji zobrazování. Začínají se objevovat grafické znaky, které se orientují na vizuální podobu zobrazovaných objektů. Grafický typ se vytváří tím, že si dítě vytvoří určitou představu a tu si spojuje s konkrétním předmětem a současně i s řadou podobných předmětů. A ty představy si zachová a je schopen je vědomě znovu nakreslit.

Grafické typy, které si děti vytvořily pro danou věc, jsou pro jedince typické a poměrně stálé. Děti je nemění a určitý čas na nich ulpívají. V průběhu vývoje se grafický typ přizpůsobuje novým podnětům a objevují se i nové znaky (např. u postav vlasy, uši, náušnice, čepice atd.)

2.2.1 Postava

„Vznik prvních grafických podob člověka je založen spíše právě na dotykových, pohybových a pocitových zkušenostech dítěte než na optických vjemech. Zraková zkušenost hraje svou roli, ztrácí se však zpočátku mezi ostatními.“ (Uždil, 1978, str. 24)

Lidská postava je nejdříve zobrazována podle důležitosti. Pro dítě je důležitý obličej, ruce a nohy. Proto zpočátku vznikají „hlavonožci“, to je věk okolo 3. a 4. roku dítěte. Velká oválná hlava a k ní jsou připojeny ruce a nohy. Na hlavě bývají oči a pusa, občas i nos. Podle Reada (1967) jsou dříve k hlavě připojeny nohy a poté až ruce. První kresby lidské postavy jsou spíše schématické.

„První obrazy člověka dostaly své důvěrné jméno paňák právě proto, že se spíše podobají hadrové loutce než člověku živému, chodícímu, jednajícímu.“

(Uždil, 1978, str. 26)

Na trup se zpočátku zapomíná. Děti trup buď nenakreslí, nebo jej jen znázorní, protože mu nepřikládají takový význam. Po čtvrtém roce jej děti kreslí pomocí malého oválku, ale ten je většinou menší než hlava, protože hlava má pro ně větší symbolickou hodnotu. Trup se osamostatní hlavně díky tomu, že dítě chce nakreslit na postavu nějaký detail, například knoflíky. Později je znázorněn spíše oblečením. Ale je i jiná možnost, některé děti kreslí rovnou podlouhlou postavu, s dobrým členěním, trupem a občas i krk.

Výtvarný projev okolo pátého roku se projevuje tím, že dítě kreslí obrazce na ploše papíru neproporčně jeden k druhému. Další významná změna je, když se obrazy dostávají do vztahu.

V šesti letech už by dítě mělo kreslit podlouhlou postavu, se zřetelným členěním na hlavu, trup a končetiny. Hlava má vlasy, oči, pusku, nos a uši. S trupem je spojena krkem. Paže by měly být připojeny k trupu v místě ramen.

Zpočátku děti v kresbách nerozlišují pohlaví. Někdy mezi pátým a šestým rokem se rozdvíjejí obrysy nohou. Díky jejich šířce lze určit pohlaví. Rozdíl mezi mužem a ženou je vidět v oblečení. Později děti vyobrazují rozdíly v obličejích, na hlavu přikreslují klobouk nebo mašli a různou délku vlasů.

Pohyb postavy děti znázorní tím, že jí nakreslí z profilu.

2.2.2 Strom

„Strom patří mezi grafické podoby, kterými se dítě velmi záhy zabývá a které se po dlouhou dobu vyvíjejí ve stále dokonalejší tvar. Logika jeho vývoje se poněkud podobá vývojové linii lidské figury.“ (Uždil, 1978, str. 34)

Nejdříve jde o zespondu trčící linku, která je doplněna kratšími vodorovnými čarami, které jsou protínány v pravém úhlu a pravidelných intervalech. Zpočátku děti nerozlišují, zda jde o listnatý nebo jehličnatý strom. To se začíná odlišovat hlavně ve spojení s Vánoce. Poté se na větvíčkách začínají objevovat chomáčky, které znázorňují plody.

Listnatý strom je nejčastěji stromem ovocným. Větve se zužují mnohem radikálněji, než tomu je ve skutečnosti. Děti listy většinou vykreslují velmi podrobně a každý zvlášť. Při kresbě nebo malbě barvami se začíná objevovat i koruna.

Proporce stromu jsou podřízeny celkovému obrazu a významu věci. Můžeme se setkat i s tím, že je strom mnohem větší než dům, protože v tuto chvíli dítě přikládá větší význam stromu. Jde o hierarchii potřeb, protože věci mají určitou důležitost podle velikosti.

2.2.3 Zvíře

Děti zvířata kreslí velmi často, protože k nim mají určitý vztah. Zpočátku se dost podobají lidské postavě, jen poloha těla je horizontální. Někdy se můžou objevit i zvířata se vzpřímeným trupem, jedná se spíše o zvířata z pohádek. V některých případech bývá hlava kreslena zepředu a tělo z profilu. Dalším stádiem je hlava i tělo z profilu.

3. Pedagogická diagnostika

V mateřské škole je důležité, aby dítě důvěřovalo pedagogovi. Poté bude možné lépe provádět diagnostiku. To se docílí tím, že dítě budeme brát takové jaké je, budeme ho respektovat. Dále musí mít pocit bezpečí a důvěry. Když mu to umožníme, tak bude dítě otevřené novým věcem a bude schopné s námi pracovat. Diagnostiku dětské kresby může provádět pomocí výkladu symbolů, stejně jako to dělá autorka Davido (2008), nebo vše můžeme hodnotit a posuzovat.

„Interpretace vyplývá ze dvou vzájemně se doplňujících šetření: je to jednak analýza různých prvků, z nichž se kresba skládá, jednak syntéza, v níž je nutné přihlédnout ke kladným i záporným charakteristickým znakům obrázků.“ (Davido, 2008, str. 125). Pro ucelenou diagnostiku kresby je důležité, abychom znali nejen dítě, ale i jeho sociální a kulturní zázemí. Je důležité pozorovat jak se tváří a zda ho kreslení baví. Podle autorky Davido (2008) je zásadní provedení čar, například jemné a váhavé čáry kreslí utlučené a bojácné, naproti tomu nekontrolovatelnou a nejednotnou čáru kreslí neklidné až agresivní.

Podle barev se dá zase vyvodit emoční ladění dítěte. Extrovert více používá živé barvy, jako je červená, žlutá, oranžová a jejich kombinace. Introvert naopak používá více studené barvy a méně je kombinuje, spokojí se s málem. Nejčastěji jsou to barvy zelená, modrá a šedá. Výkresy v živých a svěžích barvách, budí hřejivý pocit, to vypovídá o vyrovnanosti dítěte.

Hodnocení a posuzování je aktivní sledování obsahu a toho jak na děti působí. Tento přístup umožňuje pružnější reakce na pokrok dětí. Bruceová (1996) zdůrazňuje, že nutným předpokladem pro hodnocení a posuzování, je pevné stanovení svých cílů a záměrů, poté zformování způsobů, kterými jich chce dosáhnout. Znamená to, že by učitel měl mít znalosti o všeobecném vývoji dítěte a také by měl znát obsah a cíle předškolní výchovy. Z toho vyplývá, že je důležité další vzdělávání pedagogů. Bruceová (1996) uvádí formativní a sumativní metody hodnocení a posuzování. Formativní metoda je taková, kde se průběžně střádají výkresy a sledují se pokroky. Naopak sumativní metoda je taková, kde se pořizují záznamy v daný konkrétní okamžik a porovnávají se normou. Oba tyto způsoby jsou důležité pro celkový pohled na dítě a jeho vývoj. Formativní metoda tedy sleduje, jak se dítě vyvíjí v průběhu určitého období a sumativní metoda srovnává dítě s normami pro daný věk a danou činnost. V dnešní době se používá spíše formativní metoda, protože u sumativní metody může dojít k nedorozumění, že dítě nesprávně pochopí, co se po něm chce. Dále je nezbytné, jak říká Bruceová (1996), využívat obě tyto metody. Pokud se zaměříme pouze na sumativní metody, potlačujeme interaktivní přístup v předškolní výchově. Naopak užíváním pouze formativní metody se učitel příliš zaměřuje na proces výchovy a nezajímá se o výsledný produkt, jak uvádí autorka Bruceová (1996) ve své knize.

4. Výtvarné činnosti a vývoj kresby v kontextu s MŠ

V mateřské škole je učitelovým úkolem spíše chápavě vybízet k něčemu než vyučovat, proto v MŠ máme výtvarné aktivity a ne výchovu. Výtvarné činnosti ovlivňují vývoj kresby dítěte, buď řízené, nebo samovolné. Kresba je způsob výtvarného vyprávění. Pro děti je důležitá hlavně proto, že se s ní setkávají už velmi brzo. Kresba patří mezi jednu z nejčastějších technik používaných v mateřské škole při výtvarných aktivitách. Výtvarné aktivity jsou celkově nejpoužívanější činností, záleží ovšem na zájmu pedagoga, protože se dají dělat formou hry, tzn. hra s barvou a vznikne výkres.

Read (1967) uvádí, že po stránce smyslového čítí je možné hru sebe projevem rozvinout ve směru vizuálním nebo výtvarným. Proto se s kresbou dítěte rozvíjí smyslové vnímání. Tímto dítě rozvíjíme ve všech oblastech pomocí výtvarných aktivit. Tímto docílíme konkrétních cílů. Zároveň se dítě může rozvíjet i bez naší pomoci. Například během volné hry, nebo když doma samo kreslí nebo něco vytváří. Tímto způsobem se dítě může plně projevit dát průchod tvořivosti.

„Výtvarná výchova je proces záměrného působení na dítě speciálními prostředky. Výtvarná výchova se uskutečňuje prostřednictvím výtvarných činností. Dále uvádí, že jejím cílem je osvojení si prostředků výtvarného vyjádření, jejich zkoumání, poznávání a používání v činnostech, jež směřuje k porozumění jejich významů, popř. i jejich tvorbě.“

(Hazuková, 2012, str. 33)

Při výtvarných aktivitách je dobré dětem poskytnout všechny možné příležitosti vyjadřovat své myšlenky a zkušenosti pomocí kresby, malby, ručními pracemi a modelováním. V MŠ je více prostoru pro individuální přístup ve výtvarných aktivitách než na ZŠ, protože zde není den rozdělen do příslušných předmětů. Je dobré, používat více netradičních materiálů, které potřebují více času na zpracování. Dítě takto získává zkušenosti, na které nabaluje další a další.

Realizace výtvarného projevu je možná v podstatě čímkoliv z našeho okolí. Je možné využít přírodniny i věci z moderního světa. Díky tomu, že se lidstvo vyvíjí, hlavně v oblastech vědy, techniky a umění, přibývají nové způsoby výtvarného projevu, např. počítačová grafika, různé moderní barvy a další. Proto je důležité zdůrazňovat návrat k přírodě. V kresbě je to myšleno tak, že v mateřské škole budeme zařazovat do činností práci s přírodninami, vytvářet z nich obrazy, kresba uhlem atd. Je zapotřebí, aby děti měly přehled, jak o moderních věcech, tak i o starších a známých věcech.

Dobrý učitel by měl brát dítě a jeho výtvarný naprostě vážně a respektovat ho. Je to důležité proto, aby děti ze sebe mohly vydat to nejlepší. Když je dítě důvěřivé, dokáže se uvolnit a otevřít.

„Volba všech realizačních prostředků musí být vždy spojena s vědomím jejich specifických možností vzhledem k uskutečnění konkrétního vzdělávacího záměru. Samozřejmě je přitom nezbytné zvážit případná bezpečnostní i zdravotní rizika, s nimiž může být používání některých technik, instrumentů a materiálů spojeno.“

(Hazuková, 2012, str. 41)

Volná kresba – Podle Hazukové (2012) je taková tvorba, která se nedělá za konkrétním účelem či užitkem. V dětské tvorbě sem budou patřit všechny úkoly, které směřují k vědomému zobrazení na daný námět.

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Cíl práce

Cílem práce je sledovat vývoj kresby předškolních dětí a nastínit, jak může učitelka mateřské školy tento vývoj podpořit. Zda je možné pomocí správného vedení podpořit vývoj kresby předškolního dítěte.

Mé pedagogické cíle jsou, podporovat správné držení celého těla, rozvoj jemné motoriky, rozvoj grafomotoriky a zvýšit zájem dětí o výtvarné aktivity pomocí artefietické činnosti.

2. Popis zvoleného metodického rámce a metod

„Případová studie je jedním z přístupů kvalitativního výzkumu. Je to metoda, která umožňuje zachycení složitosti, detailů, vztahů a procesů probíhajících v daném mikroprostředí. Zkoumá, jaké jsou charakteristiky daného případu nebo skupiny porovnávaných případů. Na rozdíl od statistického šetření, které shromažďuje relativně omezené množství dat od mnoha jedinců nebo případů, se snaží o zajištění velkého množství dat od jednoho nebo několika málo jedinců. Jde v ní o zachycení složitosti zkoumaného případu, o popis vztahů.“ (Kisk, 2011, online).

Půjde o případovou studii. Kresby vytvořené na začátku a na konci programu jsem porovnávala a zhodnotila, zda došlo ke zlepšení. Diagnostiku kreseb jsem prováděla pomocí popisu obrázku, a zda kresba odpovídá kresbě předškolního dítěte. Při kresbách byly děti pozorovány, jak se chovají.

„Dotazník je jedním z nejběžnějších nástrojů pro sběr dat pro různé typy výzkumů. Skládá se ze série otázek, jejichž cílem je získat názory a fakta od respondentů. Oproti jiným typům průzkumů, je prostřednictvím dotazník získat informace s mnohem menší námahou a levněji. Dále se výsledná data dají mnohem jednodušeji zpracovávat.“ (dotaznik-online, 2007).

Dotazníkové šetření slouží ke zjištění informací v dané skupině. Na jejich základě se vyhodnocují určité skutečnosti. Mají formu papírovou nebo elektronickou. Nevýhoda dotazníků je jejich malá návratnost, proto je potřeba mít hodně respondentů, aby bylo možné dělat určité globální závěry.

Já jsem použila dotazník papírové podoby. Rozdala jsem je rodičům dětí, se kterými jsem prováděla program. Dotazník je o tom, jak děti doma kreslí.

3. Charakteristika zkoumaného vzorku a použité metody

Do programu jsem zapojila šest dětí z předškolní třídy. Tuto třídu jsem si vybrala proto, že paní učitelka, která zde třídu vede, má vystudovanou vysokou školu, pět let praxe v této mateřské škole a dva roky v Ústavu pro postižené lidi, kde pracovala jako vychovatelka. Protože má velmi dobře připravené děti do 1. Ročníku, má zde velmi dobrou pověst. Také se mi líbí, že využívá netradiční techniky ve výtvarných aktivitách a hodně s dětmi tvoří.

Těchto šest dětí jsem si vybrala hlavně z tohoto důvodu, že jsou málo nemocní a chodí pravidelně do školky.

Vycházím z informací, co jsem se dozvěděla od učitelky.

Barborka 5, 8

Do školky chodí od 3 let. Žije jen s matkou. Má jednu starší sestru.

Kubík 5, 10

Chodí do školky teprve od letošního roku, tedy od 5 let. Žije s oběma rodiči. Má dva sourozence, bratr starší a sestra mladší.

Eliška 5, 6

Do školky chodí od 3 let. Žije s oběma rodiči. Má dva sourozence, obě sestry jsou starší.

Jozífek 5, 5

Do školky chodí od 4 let. Žije s oběma rodiči. Sourozence nemá.

Petřík 5, 5

Chodí do školky od 3 let. Žije s oběma rodiči. Má jednu mladší sestru. Bude mít školní odklad, špatně vyslovuje. Má brýle a jedno oko zakryté.

Marek 5, 5

Do školky chodí od 3 let. Žije jen s matkou, má rozvedené rodiče. Má staršího bratra.

4. Navrhovaný program (návrh činností)

Mé pedagogické cíle jsou, podporovat správné držení celého těla, rozvoj jemné motoriky, rozvoj grafomotoriky a zvětšení zájmu dětí o výtvarné aktivity pomocí artefietické činnosti. Tyto cíle jsem si zvolila proto, že tyto složky ovlivňují vývoj kresby.

Tento program má podpořit výtvarný projev dětí a napomoci jeho vývoji. Je zde snaha o využití více netradičních technik a rozvoj fantazie dětí. Chtěla bych zjistit, zda vhodným vedením a zapojením více výtvarných aktivit do dne, povede k podpoře vývoje kresby. Do programu budou zapojeni také rodiče. Jejich úkol spočívá v tom, že budou doma děti vést ke kresbě a budou sledovat, jak často doma kreslí a zda vůbec.

V tomto programu budou častěji umisťovány výtvarné aktivity do plánování činností. Ve třídě bude neustále k dispozici tabule, kde si děti mohou kdykoliv kreslit. Budou zde také barevné křídly. Tabule stále zůstává neseťřená, klidně i několik dní. Budu pozorovat, co na ní přibylo, povídat si s dětmi o tom, co na ní přibylo. Setřeme ji pouze, až bude celá pokreslená. O setření se rozhodneme se kolektivně, např. pomocí hlasování. Dále se budeme věnovat rozvoji hrubé a jemné motoriky. Do toho patří různá motorická cvičení, nácvik na špetkový úchop, správné držení těla a sezení. K rozvoji jemné motoriky pomáhají různé modelovací hmoty, stavebnice nebo origami.

Do programu jsem zařadila různé metody výtvarných činností, abych podpořila motivaci dětí. Motivace by se měla odrazit ve výtvarných činnostech a zároveň ve výsledné kresbě. Artefietická činnost u dětí podporuje mnohé, pomáhá rozvíjet prosociálnost, fantazii a hlavně zlepšuje motivaci dětí pro kresbu.

5. Realizace programu

Realizace bude probíhat prostřednictvím mých návštěv ve vybrané třídě. Pomáhat mi bude také paní učitelka z této třídy. Využívá se zde i kolektivní tvoření na jednom výrobku. Víím, že se zde dbá na výtvarný projev, a že jsou zde velmi dobré výsledky.

5.1 1. Návštěva

➤ Rozpis:

Kresba vstupních kreseb (postava, zvíře, strom), podklad pro diagnostiku.

Kreslení prokládáme cviky s prsty

- „Děšť“ = Prsty postupně ťukají prsty o palec
- „Solení“
- „Hra na klavír“ = jednotlivé prsty ťukají o stůl v libovolném pořadí
- „Klávesnice“ = psaní na pomyslné klávesnici prsty v libovolném pořadí, nejen svisle, ale i nahoru a dolů

➤ Zadání pro děti:

Kresba pro diagnostiku

Postava – Nakreslíme si svou kamarádku a musí být vidět, přes celý papír formát A3

Zvíře – Nakreslíme si své zvířátko, co máme doma nebo bychom chtěli mít a musí být vidět (tzn. na celý formát A3)

Strom – Nakreslíme si listnatý strom a musí být vidět (tzn. na celý formát A3)

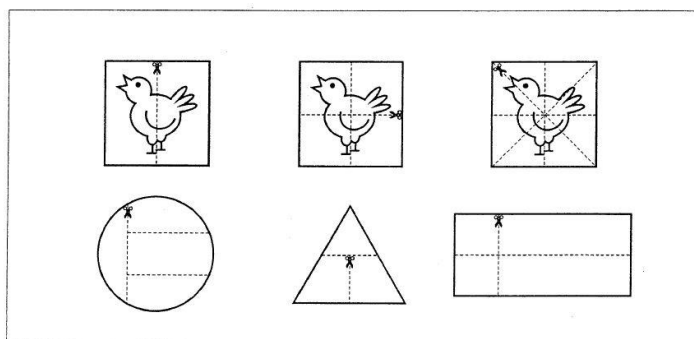
5.2 2. Návštěva

Cvičení – zdravotní cviky, hra na zvířátka, protažení

Volná kresba

Pracovní list – Puzzle (obrázek přeložíme na půl, rozdělíme, a zase složíme dohromady, ty půlky zase rozdělíme na půl a poté zase složíme obrázek, opakovat dokud to dětem půjde a nakonec obrázek nalepit na papír). (viz. Obrázek 1)

Pracovní list – Puzzle z geometrických tvarů. (viz. Obrázek 1)

Obrázek 1 Pracovní list

5.3 3. Návštěva

Posílání klubíčka a povídání o tom co máme nejradši (co konkrétně bude záležet na daném tématu).

Pohybová hra: „Na sochy“ – Honička s vysvobozením pomocí podlezení.

Výroba boty s tkaničkou: bota je nakreslená na papíře, děti jí vybarví a poté vystřihnou.

Pak se nalepí na tvrdý papír nebo karton. Udělají se tam dírký pomocí dírkovačky, to udělá učitelka. A nakonec děti provlečou tkaničku dírkami.

Tvoření prokládáme cviky s prsty:

- „Déšť“ = Prsty postupně ťukají prsty o palec
- „Solení“
- „Hra na klavír“ = jednotlivé prsty ťukají o stůl v libovolném pořadí
- „Klávesnice“ = psaní na pomyslné klávesnici prsty v libovolném pořadí, nejen svisle, ale i nahoru a dolu

5.4 4. Návštěva

Cvičení: Hra na auto

- otevřeme dveře do auta a nastoupíme, musíme zjistit, zda vše na autě funguje.
- musíme zkontrolovat světla: rozsvítíme světla tím, že dáme ruce v pěst a otevřeme, když jsou otevřené tak jsou světla rozsvícená
- dále zkontrolujeme stěrače: zapneme stěrače tím, že budeme hýbat rukama v zápěstí doprava a doleva
- poté zkontrolujeme motor: nejdříve musí otočit klíčem, pokud se ozve motor, tak můžeme vyrazit na cestu, zvuk motoru uděláme pusou, poté budeme jezdit v autíčku.
- při jízdě budou děti reagovat na signály: jedno tlesknutí - autíčko zastaví; dvě tlesknutí – autíčko pojedje pomalu; tři tlesknutí – autíčko zrychlí

Štafetová kresba

- ve hře pracují 6členné skupiny
- každý dostane papír A4 a vybere si jednu barvu z pastelek, tou kreslí v určitém časovém limitu obrázek
- na pokyn předá obrázek spolužákovi ve skupině (po obvodu kruhu) a dál kreslí do obrázku, co dostal, bude doplňovat cizí obrázek
- časový úsek se postupně zkracuje
- konec je až doputuje obrázek zpět k tomu, kdo ho začal

Pracovní list: Takový zmatek (viz PŘÍLOHA Č. 4)

5.5 5. Návštěva

Cvičení na protažení a uvolnění těla.

- ve stoje: trháme jablíčka ze stromu a dáváme je do košíku
- stojíme a dáme si ruce v bok a kýváme se zleva doprava jako strom ve větru
- v sedu: spojíme ruce nad hlavou a hlavou kýváme ze strany na stranu jako zvon
- protažení kočka
- vleže: vytáhnout ruce a nohy co nejdál

Na velký balicí papír vytvoříme zahradu. Nejdříve celý papír pomalujeme na zeleno, každé dítě dostane velký plochý štětec a malovat se bude vodovými barvami. Necháme ho zaschnout.

Pracovní list: Chobotnice jde na karneval (viz PŘÍLOHA Č. 4)

Vrátíme se zpět k naší zahradě. Vezmeme si prstové barvy a houbičku. Pomocí houbičky budeme malovat na zahradu šneky, budeme dělat krásné spirály. Nakonec domalujeme i květiny.

5.6 6. Návštěva

Artefiletika: Barevné setkávání

1. fáze činnosti – barevná imaginace

- Děti mají předem připravené čtvrtky formátu A4 (na zemi na připravený igelit) a barvy
- všichni se položí pohodlně a uvolněně na koberec, zavřou oči a poslouchají hlas učitelky
- učitelka vypráví (klidným vyrovnaným hlasem), děti se soustředí na své představy vyvolané imaginací (*„ Je letní odpoledne, slunce příjemně hřeje. Sedíte pod modrým nebem na okraji velké zelené louky. Dívejte se do zelené trávy před vámi. V dálce zahlédnete jasně červenou skvrnu. Blížíte se k ní, je to vlčí mák. Červená barva se postupně zvětšuje, jako byste se do ní ponořili. Červeň postupně tmavne a mění se do fialové. Fialová se rozlévá před vámi jako vodní hladina. Pozvolna přibývá modré barvy. Modrá hladina tmavě do švestkové modři, jako by se stmívalo. Kdesi hluboko v modré se objevil světlý bod. Postupně se zvětšuje, vystupuje na hladinu a mění se ve žlutý květ. Noříte se do žluté barvy. Na jejím okraji se objevují malé plochy zelené barvy. Přibývá jich a mění se v malé žluté květy – pampelišky. Díváte se na velkou zelenou louku plnou pampelišek, nad ní je jasné, modré nebe. Postupně se budeme vracet zpátky, budu počítat od 10 do 1, pak otevřeme oči...“*)
- děti se protáhnou a přejdou k připraveným čtvrtkám a barvám, kterými vyjadřují své dojmy z imaginace, všichni malují v klidu a vzájemně se neruší.

2. fáze činnosti – setkávání prostřednictvím barvy

- Po individuální práci následuje barevné setkávání ve skupinkách (maximálně 6 dětí), do skupin se děti rozdělí samy, v případě nutnosti pomůže učitelka, která má právo závěrečného rozhodnutí (toto pravidlo je nezbytné sdělit dětem předem)
- skupina má společný arch papíru (podle její velikosti formát A3-A1)

- dříve pomalované čtvrtky děti umístí asi 1/3 plochy na společný arch papíru, učitelka pak jednotlivé čtvrtky přilepí nebo přicvakne k archu papíru, aby se neposunovaly
- nakonec si všichni vyslechnou pravidla barevného setkávání („Při malování pokračujete ve vašem obrázku dál na společný papír. Všichni společně pomalujeme celou plochu. Při práci si nepovídejte. Nelibost nebo radost dejte najevo jen mručením nebo smíchem apod. Záleží na vás, kde a s kým se na společné ploše papíru potkáte...“)
- po dokončení práce položí dítě štětec a čeká na svém místě, dokud nedomalují i ostatní – v klidu relaxuje nebo si prohlíží postupně dotvářené skupinové dílo.

Reflexe: Co jsi zažil/a při toulání mezi barvami se zavřenýma očima a co při společném malování? Vše ukažte přímo na obrázku a vysvětlete. Maloval/a jsi raději o samotě, nebo se skupinou, a proč?

5.7 7. Návštěva

Cvičení na protažení a uvolnění těla.

- ve stoje: trháme jablíčka ze stromu a dáváme je do košíku
- stojíme a dáme si ruce v bok a kýváme se zleva doprava jako strom ve větru
- v sedu: spojíme ruce nad hlavou a hlavou kýváme ze strany na stranu jako zvon
- protažení kočka
- vleže: vytáhnout ruce a nohy co nejdál

Otisk ruky vybranou barvou (možnost výběru z více barev). Necháme, aby nám to uschlo.

Pracovní list:

Květina - obtahování prstem, pro uvolnění ruky, poté obtažení jedním tahem pastelkou libovolné barvy (viz PŘÍLOHA Č. 4)

Babička plete – dokreslování smyček do svetru (viz PŘÍLOHA Č. 4)

Vrátíme se zpět k otiskům ruky. Teď otisky domalujeme nebo dokreslíme podle fantazie dětí. Je možné opakovat několikrát, podle času.

5.8 8. Návštěva

Atefiletika: Postava tak trochu jinak

- u stolečku ve skupince
- každý si udělá svého panáčka, nakreslí si ho na papír formát A4
- po dokreslení se panáček rozstříhá na šest částí (hlava, ruce, nohy a trup), ve skupince si rozdělí části těla
- poté budou mít za úkol se spojit s ostatními dětmi a vytvořit nové panáčky
- poté co se najdou, tak se vezme velký papír min. A1
- každý si zvolí místo na papíře kde se mu líbí a tak se nalepí svého nového panáček
- poté se může dotvořit pozadí na papíře, všichni společně jej dokreslí

Reflexe: povídání o tom co nás na této aktivitě bavilo, co nás poučilo a hlavně povídání o tom jak jsme hledali novou skupinku a jak jsme kreslili pozadí a co nás inspirovalo

5.9 9. Návštěva

Kreslení závěrečných kreseb pro diagnostiku (postava, strom a zvíře).

Kresba bude prokládána stavěním ze stavebnice, navlékáním korálek a různými hrami, které podporují rozvoj jemné grafomotoriky.

➤ Zadání pro děti:

Kresba pro diagnostiku

Postava – Nakreslíme si svou kamarádku a musí být vidět, přes celý papír (tzn. na celý formát A4)

Zvíře – Nakreslíme si své zvířátko, co máme doma nebo bychom chtěli mít a musí být vidět (tzn. na celý formát A4)

Strom – Nakreslíme si listnatý strom a musí být vidět (tzn. na celý formát A4)

5.10 Návrh dalších činností

Kreslit předměty podle geometrických obrazců – kresba, toho co děti napadne, když se řekne obdélník, trojúhelník a kruh; co jim to připomíná.

Mozaika z geometrických tvarů – vezmeme si papír barvy, co si vybere dítě samo, poté natrhat papír na kostičky a pomocí těchto kostiček vytvořit obrázek co si předem řekneme.

Nakreslit jeden strom v různých ročních obdobích, kreslit podle skutečnosti - vybrat si jeden strom, důkladně si ho s dětmi prohlédnout a poté ho kreslí a toto opakovat ve všech ročních obdobích.

Prožitkové kreslení – dětem se přečte pohádky a oni podle své fantazie nakreslí postavu nebo jednu scénu z pohádky, která je nejvíce zaujala

Vytváření obrázků z přírodnin

5.11 Informace z pozorování a rozhovorů s dětmi

Při kreslení jsem děti pozorovala. Barborka je hodně roztržitá, začne jednu věc a hned přeskočí na další. To patrné i při hrách. Vše chce mít rychle hotové, a proto není tak pečlivá. Podle dotazníku je patrné, že se jí doma moc nevěnují. Kreslí si sama a nestříhá nůžkami. Obrázkové knihy si neprohlíží, spíše jí doma rodiče pustí televizi a nechají ji samotnou. Doma necvičí.

Na Kubíkových kresbách není patrné, že chodí do školky prvním rokem. Při kreslení byl velmi klidný a uvolněný. Trochu mu dělá problém špetkový úchop, ale to se dá ještě dopilovat. Rád kreslí detaily a hraje si s kresbou, ale přitom mu kresba netrvá dlouho. Při kreslení mi říkal, že si rád kreslí i doma. Doma si ty kresby vystavuje na nástěnku a maminka je i rámuje. Podle dotazníku s ním doma kreslí maminka, ale i sám. Je hodně samostatný, sám si prohlíží obrázkové knížky, stříhá nůžkami a cvičí. Podle jeho projevů chování i kreseb je patrné, že se mu doma věnují.

Eliška chodí do výtvarného kroužku do místní ZUŠ. To je patrné jak na kresbách, tak při kreslení. Snaží se být precizní a dává pozor, aby neušpinila sebe a ani stůl. Její maminka se jí doma hodně věnuje, podle dotazníku s ní doma dělá pracovní listy jednou za týden. Každý den s ní kreslí pastelkami a tužkou. Snaží se s ní i malovat, používají temperové a vodové barvy a prohlíží si s ní obrázkové knížky. Také doma stříhají nůžkami a cvičí protahovací cviky.

Jozífkova kresba moc nebaví. Během programu si musel při kresbách dávat pauzu, jinak práci odbýval. Na samotných kresbách však není patrné, že ho to nebaví. Má radši stavebnice a konstruktivní hry. Podle dotazníků je znát, že se mu doma věnují, s tatínkem rád pracuje na jeho malých vláčkách. Dobře stříhá, doma s ním dělají papírové modely. Doma nejraději maluje temperovými a vodovými barvami.

Petřík nosí brýle a má okluzor na levém oku. Na jeho kresbách je to patrné mírným natočením kresby. Kresba ho baví a rád o ní mluví. Podle dotazníku rád kreslí a maluje i doma. Nejradši má vodové barvy a pastelky. Rodiče se mu velmi věnují, doma s ním cvičí, prohlíží obrázkové knížky a stříhají nůžkami. Pravděpodobně dostane odklad školní docházky, bude to nejen kvůli oku, ale také má vadu řeči.

Marek má také brýle. Při kresbách chváta, aby je měl rychle hotové, ale prý ho baví kreslit, bohužel ne dlouho. Podle dotazníku se mu rodiče doma věnují. Obrázkové knížky si doma prohlíží každý den. Malují, kreslí, k tomu používají pastelky, temperové a vodové barvy. Každý den s ním cvičí a stříhají nůžkami.

6. Diagnostika kreseb

Barborka

Kresba postavy

Obrázek 2 První kresba postavy

Tato postava byla kreslená na začátku programu. Barborka je roztržitá a nesoustředí se.

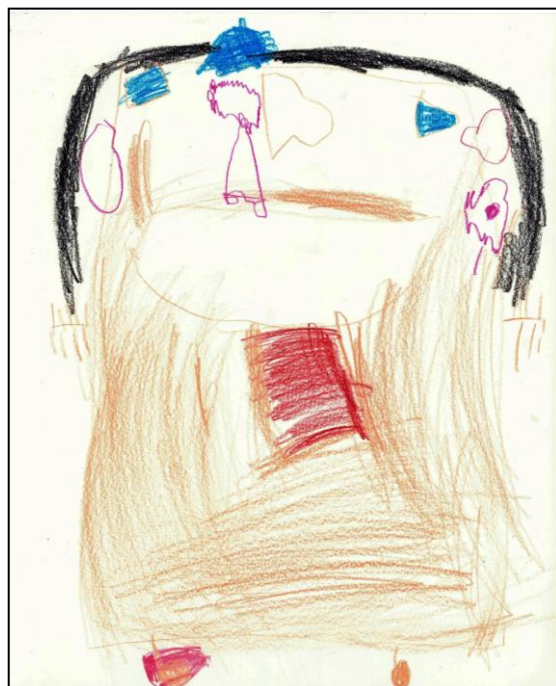
Postava má být žena. Nejsou zde správné proporce postavy, moc velká hlava oproti tělu. Chybí zde dolní končetiny. Ruce jsou připojené k trupu, ale ne na správném místě. A není zde správný počet prstů. Na obličeji jsou oči a pusa. Neodpovídá kresbě Předškolního dítěte. Zeptala jsem se Barborky, jestli jí na obrázku něco nechybí? A prý ne.

Na rukou je vidět R-princip u obou kreseb.

Tato postava je kreslená na konci programu. Opět je to ženská postava.

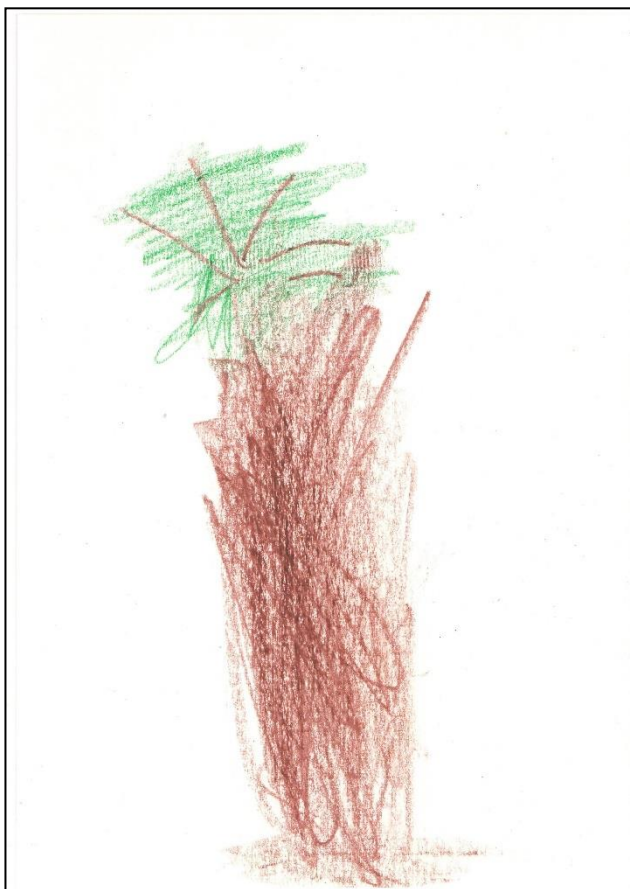
Z určitého pohledu je zde pokrok. Jsou zde vlasy, pod nimi uši. Na obličeji je taky vše co tam má být. Je zde i krk, ale je zvláště připojen k tělu, tělo má krabicovitý tvar. A je tu také pokrok v tom, že tu jsou nohy.

Neodpovídá kresbě předškolního dítěte.

Obrázek 3 Druhá kresba postavy

Kresba stromu

Tento strom byl kreslen na začátku programu.

Kmen je silný a mohutný. Tahy jsou vedené odshora dolů. Koruna je malá. Dole je naznačená zem spodní linkou, strom je ukotven, nevisí v prostoru.

Na koruně je patrná transparentnost, jsou vidět větve, i když je koruna plná.

Obrázek 4

První kresba stromu

Tento strom byl kreslen na konci programu. Je zde pokrok ve vývoji kresby.

Kmen je více jednotný a soudržný. Koruna je mohutnější. Tato kresba vypadá jako další stupeň kresby stromu. Odpovídá kresbě předškolního dítěte.

Obrázek 5

Druhá kresba stromu

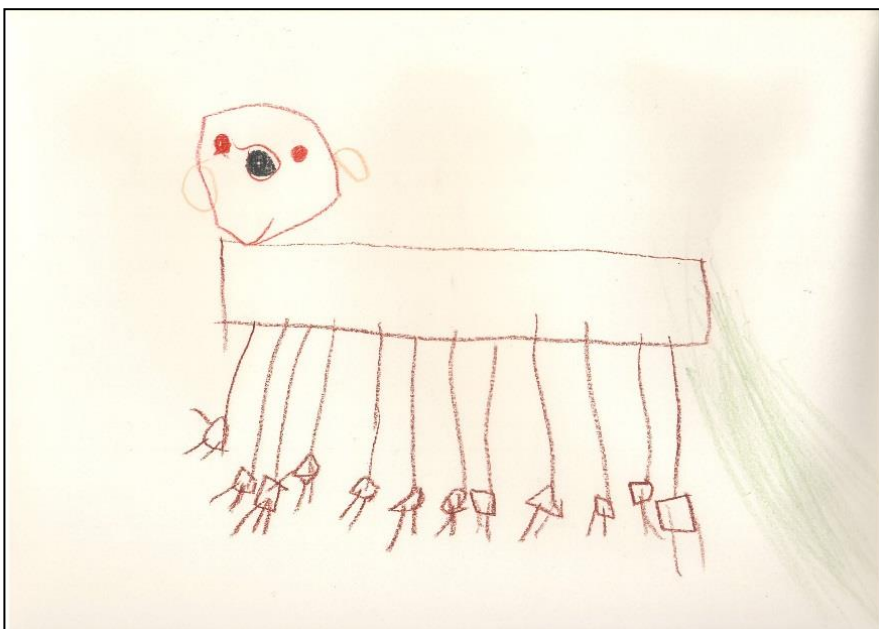

Kresba zvířátka

Obrázek 6
První kresba zvířete

Na obrázku je koala. Kresleno na začátku programu. Je zde dobře zvolená barevnost. Kresba mi připomíná člověka. Opět zde chybí dolní končetiny. Opět je zde na rukou patrný R-princip. Je kreslená zepředu. Je to první vývojový stupeň kresby zvířete.

Obrázek 7
Druhá kresba zvířete

Tato kresba je kreslená na konci programu. Na obrázku je pes. Je zde pokrok, protože už zde nechybí končetiny, ale naopak je jich tu víc než by mělo být. Akorát zde chybí ústa. Je zde pokrok i v tom, že pes už vypadá jako zvíře, není zde taková podoba s člověkem. Jde o poloprofil, tělo z profilu a hlava zepředu.

Kubík

Kresba postavy

Tato postava je kreslená na začátku programu. Na obrázku je muž.

Jsou zde správné proporce, hlava vůči tělu. Postava je oblečena. Na obličeji jsou správně oči, nos a pusa a také vlasy. Horní končetiny nejsou úplně na správném místě. Je zde snaha o prsty, ale jen na jedné ruce. Trup je oddělen od dolních končetin. Na dolních končetinách jsou chodidla.

Chybí zde krk, uši a prsty na jedné ruce.

Opět je zde na ruku patrný R-princip.

Obrázek 8 První kresba postavy

Tato postava je kreslená na konci programu. Opět jde o mužskou postavu.

Je vidět, že se Kubík zabývá detaily. Na hlavě jsou uši. Na ruce jsou prsty. Odpovídá kresbě předškolního dítěte.

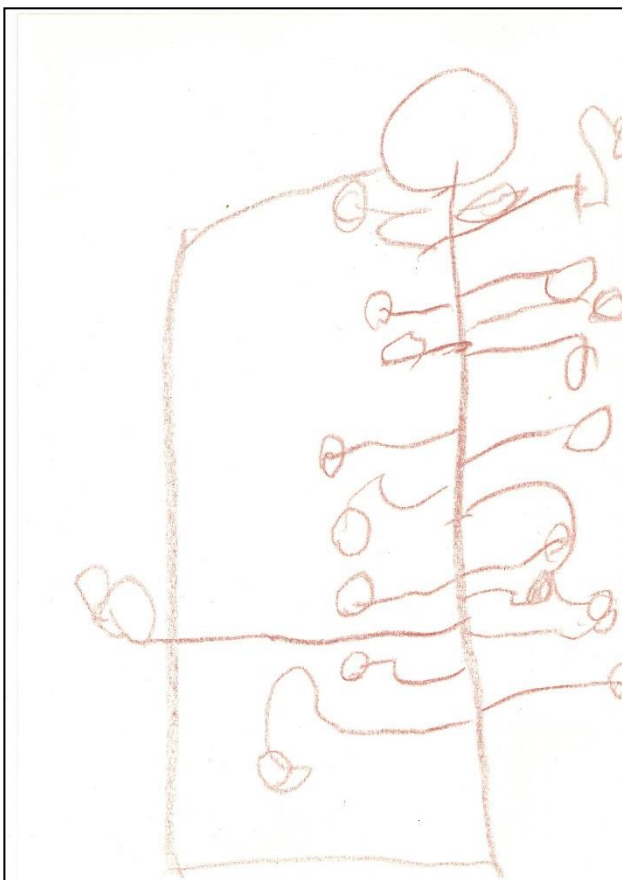
Stále chybí krk a ruce jsou nesprávně připojené.

Opět je zde na ruku patrný R-princip.

Obrázek 9 Druhá kresba postavy

Kresba stromu

Tato kresba je kreslena na začátku programu.

Je to první vývojový stupeň kresby stromu. Je velmi schématický. Spíše připomíná rostlinu.

Barevnost zde není zcela přesná.

Na větvích je patrný R-princip.

Obrázek 10

První kresba stromu

Tato kresba je kreslená na konci programu.

Strom vypadá tak, jak by měl. Je zde silný kmen, mohutná koruna. A dokonce jsou zde kořeny a správná barevnost. Je zde pokrok ve vývoji kresby, je jasně členěn na korunu a kmen, plné tvary, tahy jedním směrem.

Obrázek 11

Druhá kresba stromu

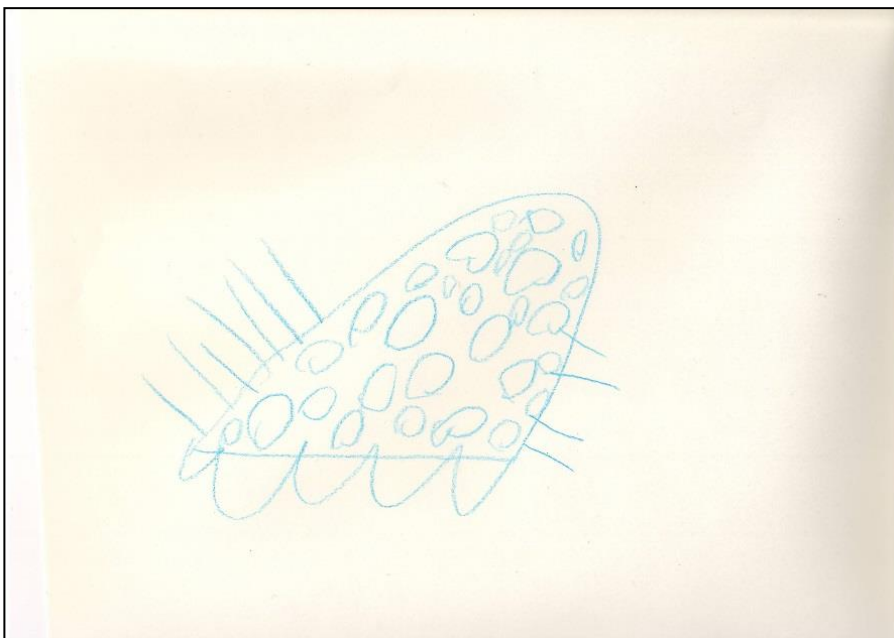
Kresba zvířátka

Obrázek 12

První kresba zvířete

Tato kresba je kreslena na začátku programu. Na obrázku je pes. Barevnost není dobře zvolená. Z kresby moc pes poznat není. Chybí zde končetiny. Kresba je z profilu, takže další vývojový stupeň.

Obrázek 13

Druhá kresba zvířete

Tato kresba je kreslená na konci programu. Je to medúza. Je zde průsvitnost. Na chapadlech medúzy, je opět patrný R-princip.

Eliška

Kresba postavy

Obrázek 14 První kresba postavy

Tato kresba je kreslená na konci programu. Na obrázku je žena.

Je zde vše. Chybí pouze uši, ale ty se mohou ztratit pod vlasy.

Stejně jako na předchozím obrázku zde chybí krk a horní končetiny mají nesprávné připojení.

Na rukou je patrný R-princip.

Tato kresba je kreslena na začátku programu. Na obrázku je muž.

Je zde vše, co by u kresby předškoláka, mělo být. Vlasy, uši, správný počet prstů a postava je oblečena.

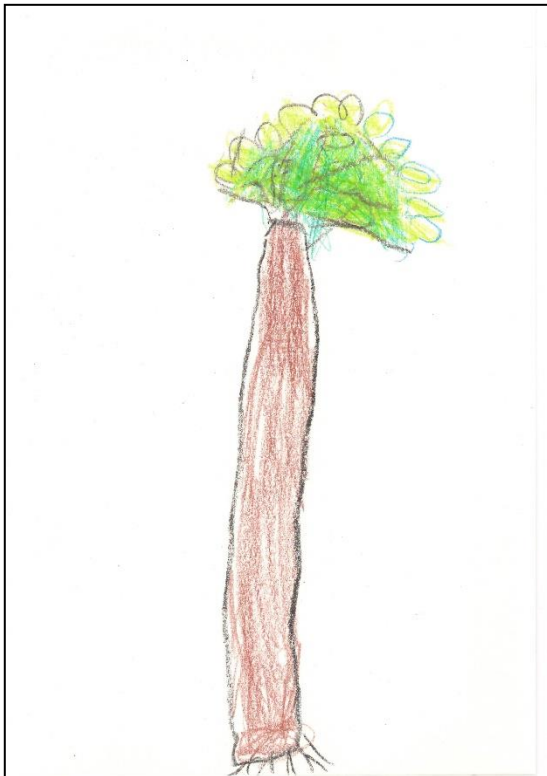
Akorát zde chybí krk a horní končetiny mají nesprávné připojení.

Opět je na ruku patrný R-princip.

Obrázek 15 Druhá kresba postavy

Kresba stromu

Tato kresba je kreslena na začátku programu.

Je zde silný kmen, koruna je oddělena a má větve. Jsou zde dokonce kořeny. Kresba odpovídá dané fázi vývoje.

Na koruně je patrná transparentnost, jsou vidět větve, i když je koruna plná.

Obrázek 16

První kresba stromu

Tato kresba je kreslená na konci programu.

Dokonce je zde černá kontura pro zvýraznění. Na tomto stromu je patrný další stupeň vývoje kresby, může jít i o schematismus.

Obrázek 17

Druhá kresba stromu

Kresba zvířátka

Obrázek 18

První kresba zvířete

Tato kresba je kreslena na začátku programu. Na obrázku je slon. Dolní končetiny jsou barevně odlišeny, jako vpravo a vlevo. Velké uši a chobot. I barevnost je správná. Slon nakreslen z profilu, jde o celý profil, tedy odpovídající kresba předškolního dítěte.

Obrázek 19

Druhá kresba zvířete

Tato kresba je kreslená na konci programu. Na obrázku je pes. Správný počet končetin. Jen je jako by průsvitný, možná je to jen bílý pes. Na této kresbě je krok zpět, je zde poloprofil, tělo z profilu a hlava zepředu. Je možné, že to Eliška okoukala od někoho, kdo seděl vedle ní.

Jozífek

Kresba postavy

Tato kresba je kreslena na začátku programu. Je to žena.

Je oblečená, správný počet prstů, správné připojení rukou a dokonce krk.

Odpovídá kresbě předškolního dítěte.

Akorát zde nejsou uši, ale to může být zapříčiněno dlouhými vlasy.

Ruce jsou připojeny v úhlu, jak mají.

Obrázek 20

První kresba postavy

Tato kresba je kreslená na konci programu.

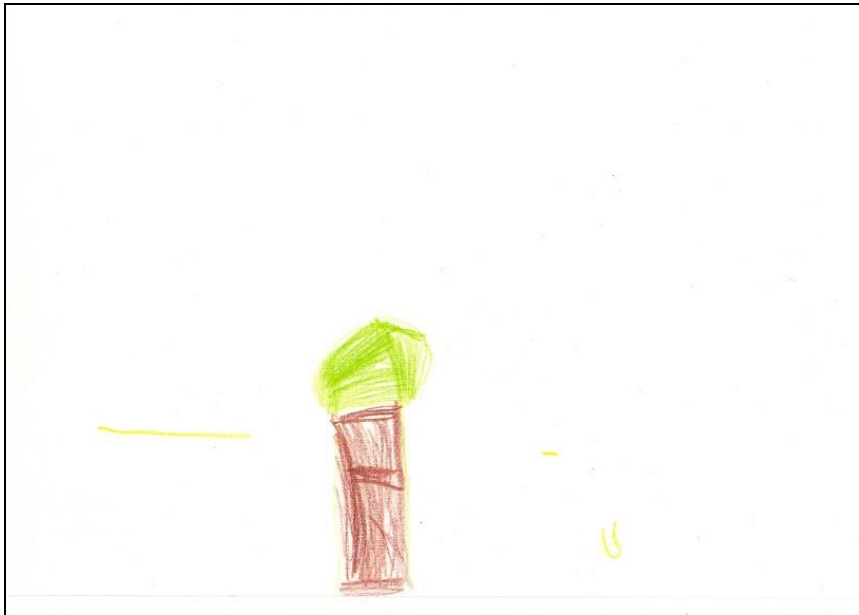
Tento chlapec velmi vydařeně kreslí, ale nebaví ho to. Opět odpovídá kresbě předškoláka.

Obrázek 21

Druhá kresba postavy

Kresba stromu

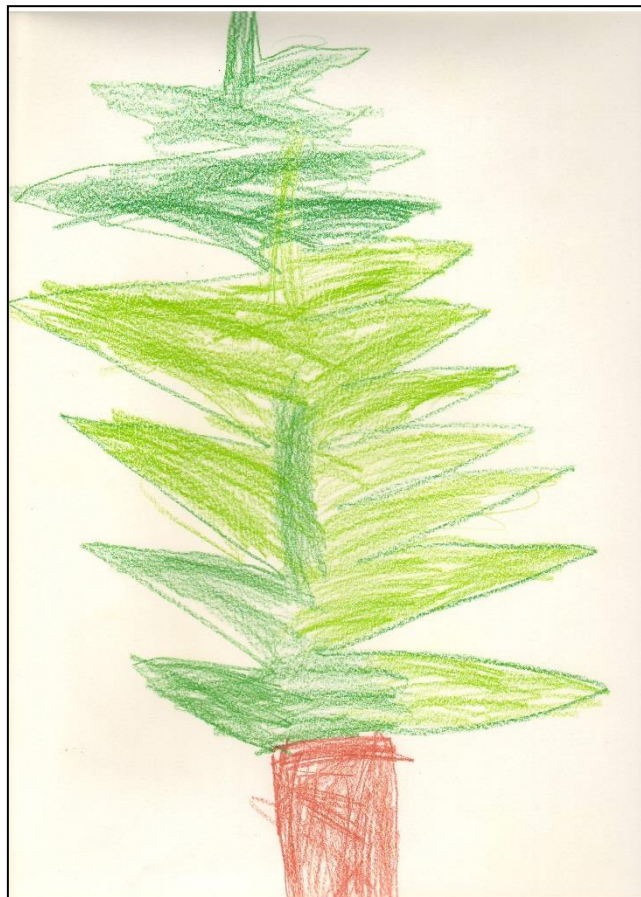

Obrázek 22

První kresba stromu

Tato kresba je kreslena na začátku programu. Velmi malá kresba na tento formát. Koruna je oddělena od kmenu, kmen je mohutný.

Tato kresba je kreslená na konci programu. Je zde pokrok. Správné využití formátu.

Obrázek 23

Druhá kresba stromu

Kresba zvířátka

Obrázek 25

První kresba zvířete

Tato kresba je kreslena na začátku programu. Je to lev. Správná barevnost, i hlava typická pro lva. Chybí zde jedna noha. Kresba z poloprofilu, tělo z profilu a hlava zepředu, asi v důsledku to, že Jozífek chtěl zvýraznit hřívu na hlavě.

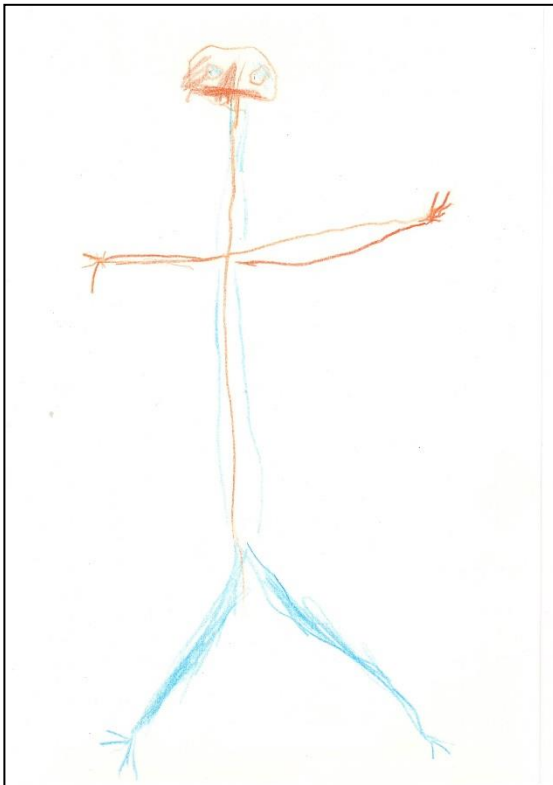
Obrázek 24

Druhá kresba zvířete

Tato kresba je kreslená na konci programu. Pes z profilu, hlava, krk oddělen od těla, správný počet nohou. Další vývojová řada u kresby zvířat.

Petřík

Kresba postavy

Tato kresba je kreslena na začátku programu. Velmi schématická postava. Jsou zde prsty, jen nesprávný počet. Na obličejí je vše. Chybí zde vlasy, uši, krk a oblečení. Neodpovídá kresbě předškolního dítěte.

Obrázek 26

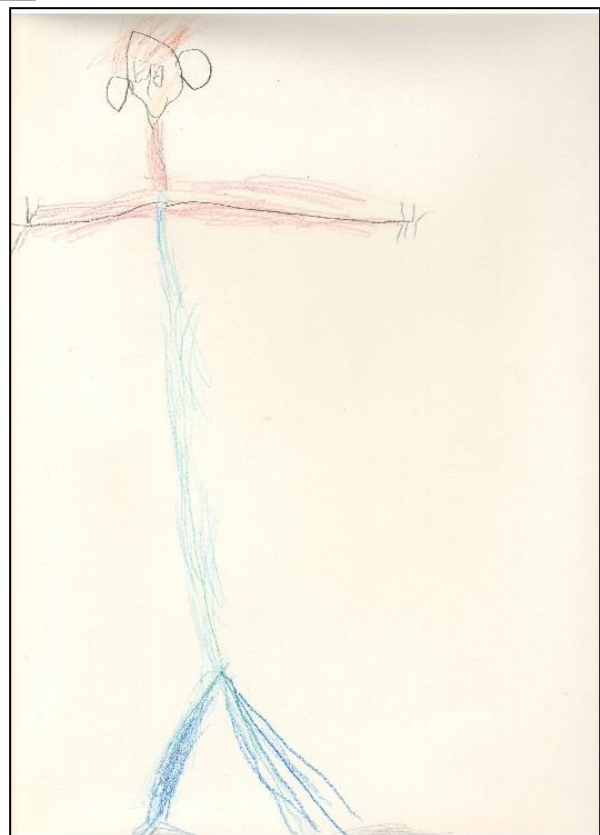
První kresba postavy

Tato kresba je kreslená na konci programu. Je zde pokrok. Jsou zde vlasy, uši, správný počet prstů. Je zde snaha o oblečení a boty.

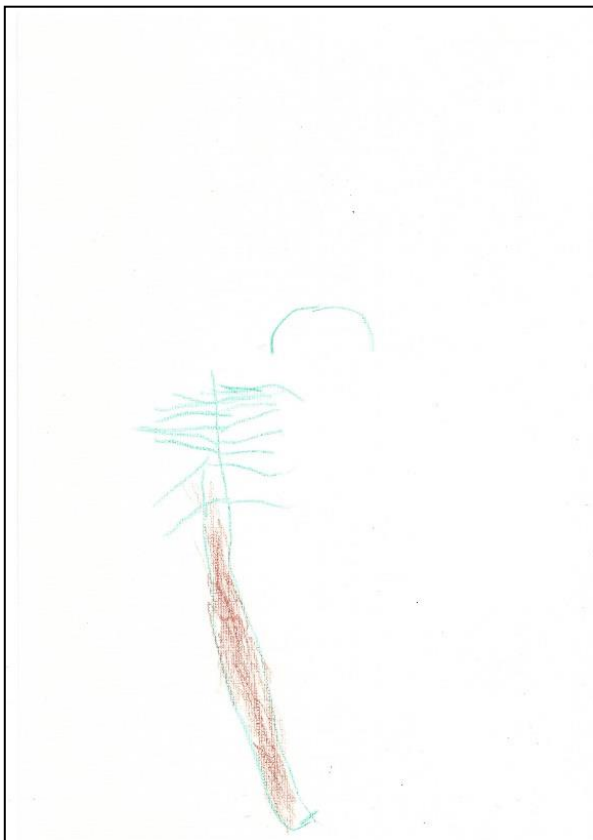
Kresba neodpovídá zcela kresbě předškoláka. Petřík bude mít pravděpodobně odklad školní docházky.

Obrázek 27

Druhá kresba postavy

Kresba stromu

Tato kresba je kreslena na začátku programu.

Strom jako by padal, chlapec má brýle a má zakryté jedno oko, to naklonění může být způsobeno tím.

Je zde R-princip patrný na větvích.

Obrázek 28

První kresba stromu

Tato kresba je kreslená na konci programu.

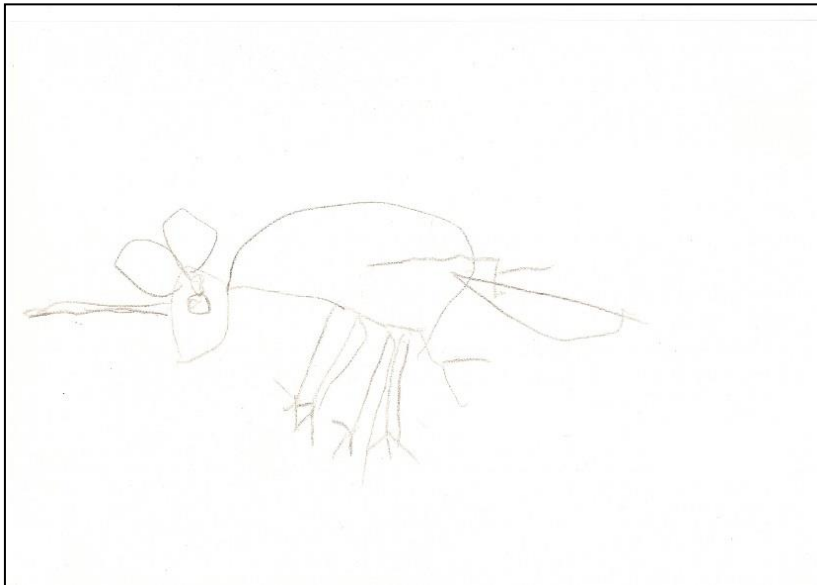
Je zde pokrok. Strom už stojí rovně. Strom vypadá jako jehličnatý. Je to další vývojový stupeň kresby stromu.

Obrázek 29

Druhá kresba stromu

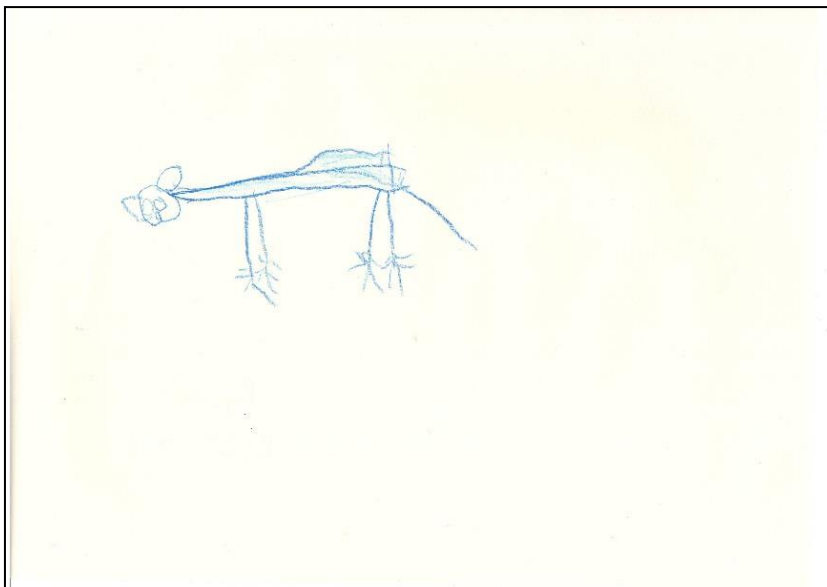
Kresba zvířátka

Obrázek 30

První kresba zvířátka

Tato kresba je kreslena na začátku programu. Je to slon. Jsou zde velké uši a chobot. Slon je nakreslen z profilu a z profilu je i hlava. Akorát je zde více nohou než by mělo. Další vývojová řada u kresby zvířat.

Obrázek 31

Druhá kresba zvířátka

Tato kresba je kreslená na konci programu. Je to pes. Opět kresleno celé z profilu. Správný počet nohou. Jen není správná barevnost.

Marek

Kresba postavy

Tato kresba je kreslena na začátku programu.

Nejsou zde správné proporce těla, hlava je oproti tělu moc velká a moc tenké nohy. Je zde i krk, vlasy.

Nesprávné napojení rukou na tělo a chybí chodidla a uši.

Opět patrný R-princip na rukou postavy.

Obrázek 32

První kresba postavy

Tato kresba je kreslená na konci programu. Je to mužská postava.

Pokrok zde vidět není. Ale Marek si rád vyhraje s detaily. Postavu kreslil mnohem déle než ostatní děti, zabýval se detaily na tričku.

Obrázek 33

Druhá kresba postavy

Kresba stromu

Tato kresba je kreslena na začátku programu.

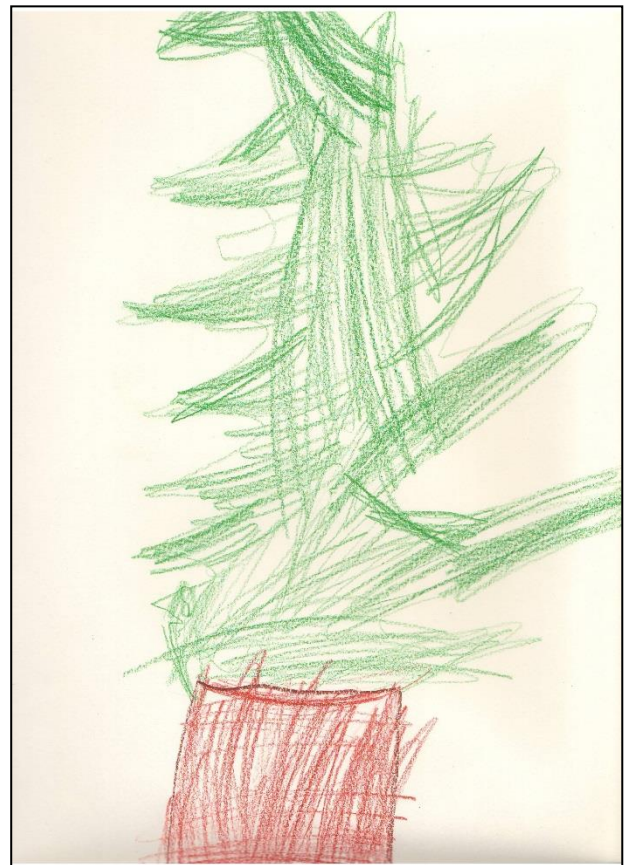
Je zde mohutný kmen a koruna, oddělená od kmenu, jsou zde větve.

Na koruně je patrná transparentnost, jsou vidět větve, i když je koruna plná.

Obrázek 34

První kresba stromu

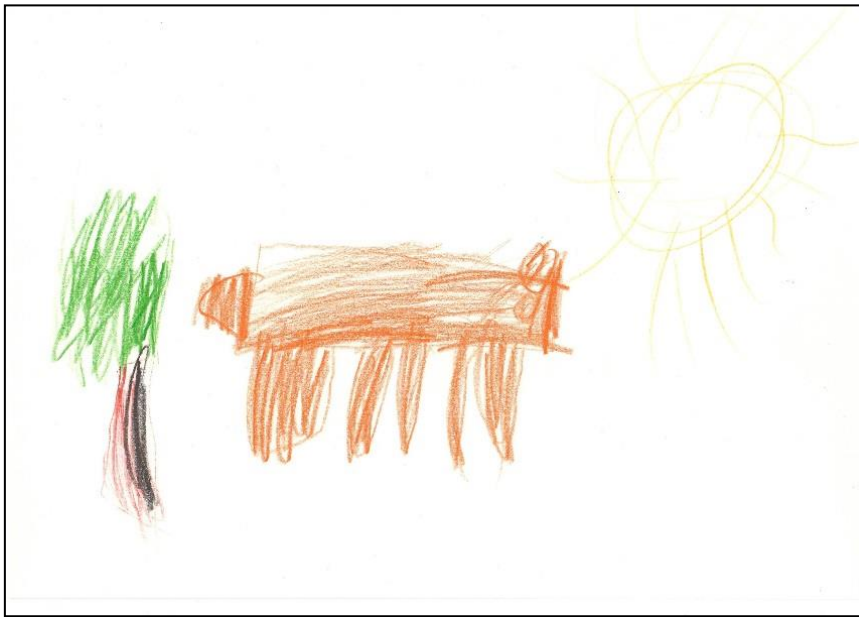
Tato kresba je kreslená na konci programu. Je to jehličnatý strom. Tato kresba je velmi roztržitá, tahy jsou několika směry. Vývojový stupeň odpovídá.

Obrázek 35

Druhá kresba stromu

Kresba zvířátka

Obrázek 36

První kresba zvířátka

Tato kresba je kreslena na začátku programu. Na obrázku je liška. Barevnost je dobře zvolená. Jen zde chybí detaily na hlavě. Nesprávný počet nohou. Na kresbě je i zakomponované pozadí, propojenost, vztahy mezi objekty.

Obrázek 37

Druhá kresba zvířátka

Tato kresba je kreslená na konci programu. Na obrázku je králík. Dobře zvolil barevnost. Správný počet nohou a kulatý ocásek. Je zde poloprofil, tělo z profilu a hlava ze předu. Pokrokem je zde dokreslení detailů na hlavě.

7. Hodnocení

Poznámky z návštěv

První kresby děti kreslily najednou u jednoho stolečku. Po každé kresbě jsme si zacvičili s prsty, dětem to šlo dobře. Už od první návštěvy děti velmi dobře reagovaly a akceptovaly mě. Pokaždé, když jsem přišla do školky, měly radost, že jsem se vrátila. Během programu jsem s dětmi cvičila. Tyto děti jsou pohybově zdatné. Pohybové hry by dělaly nejraději celý den. Nejvíce je bavila hra na auto.

Když jsem s dětmi dělala první artefietickou činnost, bylo to trochu složité. Zkoušela jsem to poprvé a pro děti to byl také první zážitek, ale zvládli jsme to dobře. Když jsme dělali druhou artefietickou činnost, tak už to bylo perfektní. Děti už věděly, jak mají pracovat a já věděla, jak je vést. Moc se nám to líbilo a bavili jsme se.

Když jsme dělali štafetovou kresbu, tak jsme si na konci všichni sedli do kroužku a vymýšleli, co se na obrázku děje. Líbilo se mi, co vymyslel Kubík na jednu kresbu. Byl na ní strom, na kterém byl nakreslený ježek. Na obloze byla dvě sluníčka. A Kubík vymyslel, že si ježek vlezl na strom, aby mu bylo tepleji.

Když jsme dělali otisky rukou, tak byly děti velice nadšené a moc je to bavilo. Když jsme dokončili dokreslování otisků, tak jsme si vzali veliký balicí papír a společně s celou třídou jsme dělali otisky, připojila se k nám i učitelka. Ten balicí papír jsme potom doplnili jmény každého dítěte. Když byl suchý, tak jsme ho vystavili ve třídě.

Dotazníky od rodičů

Z dotazníků jsem se chtěla dozvědět, jak se s dětmi doma pracuje a jestli kreslí. Zjistila jsem, že se rodiče většinou svým dětem věnují po výtvarné stránce a přípravě do školy. Na otázku, jestli doma s dětmi prohlížejí obrázkové knihy, odpověděli tři rodiče každý den, jeden rodič jednou týdně a jeden rodič dvakrát týdně.

Dále jsem chtěla zjistit, jestli rodiče s dětmi doma malují vodovými a temperovými barvami. Dva rodiče s dětmi malují každý den, dva rodiče dvakrát týdně a dva rodiče jednou týdně. Důležité pro mě bylo, jestli rodiče poznají rozdíl mezi kresbou a malbou.

Proto jsem se zeptala zvlášť na kresbu a malbu. Podle odpovědí mi vyšlo, že jeden rodič kreslí s dětmi jednu týdně, jeden rodič dvakrát týdně, jeden rodič každý den, jeden rodič dvakrát za měsíc a jeden rodič odpověděl nikdy. Nejvíce ke kresbě používají pastelky, ale jednou se objevily voskovky a tužky. Z dotazníků vyplynulo, že pět rodičů používá ke kresbě a malbě větší formáty papíru (min. A3), jeden rodič používá menší formáty.

Dále mě zajímalo, jestli dítě doma cvičí, cviky na protahování těla. Jednou týdně odpověděl jeden rodič. Dvakrát týdně odpověděl jeden rodič. Každý den odpověděli dva rodiče. O víkendu odpověděli dva rodiče.

Další dvě otázky byly zaměřené na jemnou motoriku. Zajímalo mě, jestli rodiče skládají s dětmi origami. Tady mi vyšlo, že tuto činnost rodiče nemají rádi. Jeden rodič skládá origami jednou za měsíc, jeden rodič dvakrát za měsíc a čtyři rodiče nikdy. A dále, jestli stříhají s dětmi. Jednou týdně stříhají dva rodiče, dvakrát týdně tři rodiče a jeden rodič nestříhá vůbec.

Nakonec jsem se zajímala o přípravu do školy. Ptala jsem se, jestli mají doma knihu s pracovními listy a pokud ano, kolikrát s ní pracují. Zde jsem byla mile překvapená, že jsou rodiče v této činnosti aktivní. Pět rodičů se s dětmi připravuje dvakrát týdně a jeden rodič jednou za měsíc.

8. Diskuze

Všechny činnosti co jsme s dětmi dělali, byli přijaté velmi dobře s pozitivní reakcí. V průběhu programu jsem si vždy sedla s paní učitelkou ze třídy a zhodnotily jsme ten daný den. Paní učitelka hodnotila můj program kladně.

Své návštěvy jsem fotografovala. Fotografie jsou vloženy v příloze č. 3 a zbylé jsou přiloženy na CD, kde jsou i kresby pro diagnostiku.

Přínosem mé práce je zjištění, že pravidelným cvičením může učitelka v mateřské škole napomoci vývoji dětské kresby.

Podle dotazníků jsem zjistila, že většina dětí ráda kreslí a maluje také doma. Nejen řízená výtvarná činnost, ale i volná kresba a kresba s rodiči přispívá ve vývoji dětské kresby. Určitou roli zde má také talent dětí a podpora rodičů pro kresbu.

Po absolvování programu, který jsem s dětmi realizovala, byl znát pokrok v kresbách. Musíme také přihlídnout k tomu, že s dětmi pracovala i jejich učitelka. O to více se potvrzuje moje domněnka, protože učitelka s nimi pracuje ve stejném duchu, jako je můj program.

V programu jsem se snažila provázat různé činnosti a udělat pro děti program zajímavý. Podle reakcí dětí myslím, že se mi to povedlo. Myslím si, že jsem je navnadila a zaujala. A všechny činnosti jim šly perfektně.

Podle kreseb děti pokročily ve vývoji. Pokrok byl znát skoro na každé kresbě, jen u jedné holčičky pokrok nebyl. To můžeme přisoudit tomu, že se holčičce doma nevěnují nebo tu kresbu zvládne, ale z nějakého důvodu nechce.

ZÁVĚR

Dětská kresba probíhá několika etapami, tyto etapy mají určitou posloupnost. V této práci jsem zkoumala, zda pomocí vhodného vedení dětí, lze podpořit vývoj dětské kresby. S ohledem na kresby jsem zjistila, že tomu tak je. Dokonce i u dítěte, které nerado kreslí, je znát pokrok. Musíme však přihlídnout i k tomu, že s dětmi pracovala jejich paní učitelka a také musíme přihlídnout k pokroku ve vývoji, protože zde byl půlroční odstup od kreseb.

Tato práce mi dala hodně zkušeností a získání nových poznatků. Při plnění navrhovaného programu v mateřské škole jsem získala velmi cenné praktické zkušenosti, které se mi budou v budoucnu hodit. A také jsem se utvrdila v tom, že tuto práci chci vykonávat, baví mě a jsem ráda, že mohu své zkušenosti předat dál budoucím generacím.

Tento program by bylo možné rozšířit a aplikovat na celý školní rok, popřípadě na celou docházku v mateřské škole. Pravděpodobně by se musel přizpůsobit tak, aby korespondoval s věkem a vývojem dětí. V programu byly použity netradiční techniky ve výtvarných aktivitách, pohybové činnosti a rozvoj prosociálního chování.

Od dětí jsem dostala vřelou odpověď, všechny aktivity v programu je bavily, dobře reagovaly a navzájem jsme se respektovali. Snažila jsem se děti nepřetěžovat a dát jim i pohybové aktivity. Se svými výsledky jsem spokojená. Splnila jsem své pedagogické cíle.

Nadále bych se této problematice chtěla věnovat a dopodrobna jí zkoumat. Chtěla bych dále rozvíjet program. Až budu pracovat v mateřské škole, chtěla bych tím to způsobem, podporovat vývoj dětské kresby.

POUŽITÁ LITERATURA

Bednářová, J., Šmardová, V.: Školní zralost: Co by mělo dítě umět před vstupem do školy. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-2569-4.

Bednářová, J., Šmardová, V.: Rozvoj grafomotoriky: Jak rozvíjet kreslení a psaní. Brno: Computer Press, 2006. ISBN 80-251-0977-1

Bednářová, J., Šmardová, V.: Diagnostika dítěte předškolního věku. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1829-0.

Bruceová, T.: Předškolní výchova. Praha, Portál 1996. ISBN 80-7178-068-5.

Davido, R.: Kresba jako nástroj poznání dítěte. Praha, Portál 2008. ISBN 978-80-7367-415-1.

Hazuková, H.: Výtvarné činnosti v předškolním vzdělávání. Praha, Raabe 2012. ISBN 978-80-87553-30-5.

Heluz, Z.: Psychologie: Psychologie pro střední školy. Praha, Fortuna 1995. ISBN 80-7168-876-2.

Perout, E.: Viktor Lowenfeld a jeho pojetí ontogeneze dětské kresby a malby. Arteterapie 9/2005, s. 27 - 32.

Read, H.: Výchova uměním. Praha, Odeon 1967.

Uždil, J.: Čáry, klikyháky, paňáci a auta. Praha, Portál 1978.

Vágnerová, M.: Vývojová psychologie. Praha, Portál 1999. ISBN 80-7178-308-0.

KOHOUTEK, Rudolf. Psychologie v teorii a praxi. [online]. 2008 [cit. 2013-08-12]. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/1002/vyvojove-psychologicke-teorie>

SLAVÍKOVÁ, V., SLAVÍK, J. a ELIÁŠOVÁ, S. *Dívej se, tvoř a povídej!:* artefietika pro předškoláky a mladší školáky. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-322-2.

Dotaznik-online, *Dotazník-online: ...jak na dotazník* [online]. 2007 [cit. 2014-03-17].

Dostupné z: <http://www.dotaznik-online.cz/index.htm>

KISK. *WikiKnihovna* [online]. 2011 [cit. 2014-03-23].

Dostupné z: [http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Případová studie](http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Případová_studie)

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Dotazník pro rodiče

Příloha č. 2 – Pracovní listy

Příloha č. 3 - Fotky z realizace

PŘÍLOHA Č. 1

Dotazník pro rodiče

Dobrý den,

chtěla bych vás poprosit o vyplnění tohoto krátkého dotazníku.

Tento dotazník je k mé bakalářské práci a navazuje na můj program, který dělám v MŠ s vašimi dětmi. Jde o výzkum Vývoje dětské kresby.

Jde o odpovědi: hodící zakřížkujte a u některých odpovědí doplňte čím.

Dotazník by Vám neměl zabrat více než 10 min.

1. Prohlížíte si s dětmi doma obrázkové knížky?

- Jednou týdně
- Dvakrát týdně
- Každý den
- Jednou za měsíc
- Dvakrát za měsíc
- Nikdy

2. Malujete s dětmi doma vodovými, temperovými nebo jinými barvami?

(za použití štětce, pokud jinými, tak doplňte jakými)

- Jednou týdně
- Dvakrát týdně
- Každý den
- Jednou za měsíc
- Dvakrát za měsíc
- Nikdy

3. Kreslíte doma s dětmi?

(za použití např. pastelek, tužky, uhle, barevných kříd atd.; doplňte čím)

- Jednou týdně
- Dvakrát týdně
- Každý den
- Jednou za měsíc
- Dvakrát za měsíc
- Nikdy

4. Využíváte ke kresbě nebo k malbě větších formátů papírů (min. A3)?

Ano / ne

5. Stříhá dítě doma?

- Jednou týdně
- Dvakrát týdně
- každý den
- Jednou za měsíc
- Dvakrát za měsíc
- Nikdy

6. Cvičí dítě doma?

- Jednou týdně
- Dvakrát týdně
- každý den
- O víkendu
- Jednou za měsíc
- Dvakrát za měsíc
- Nikdy

7. Skládáte s dětmi origami?

(skládání z papíru)

- Jednou týdně
- Dvakrát týdně
- každý den
- Jednou za měsíc
- Dvakrát za měsíc
- Nikdy

8. Máte doma knihu s pracovními listy? (např. kniha pro předškoláka);

A pokud ano, pracujete s ní?

- Jednou týdně
- Dvakrát týdně
- každý den
- Jednou za měsíc
- Dvakrát za měsíc
- Nikdy

Na závěr bych Vám ráda poděkovala za Váš čas strávený nad tímto dotazníkem.

PŘÍLOHA č. 2

Pracovní listy

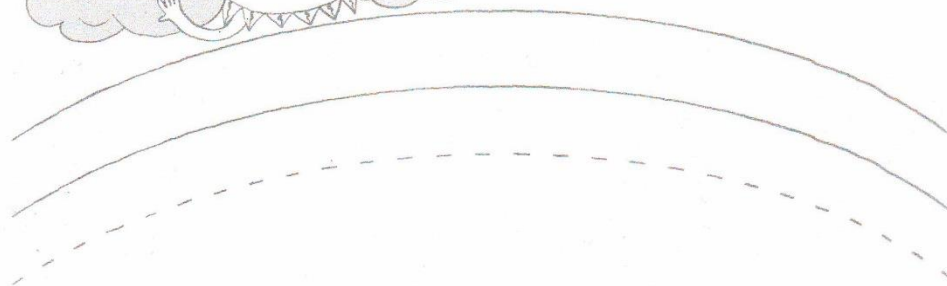
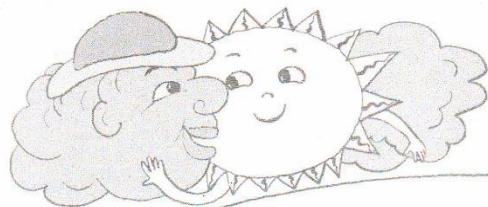
Zatímco malíř Augustýn a tužky pojídali loupáky, Máňa s Boženkou byly zvědavé a rozhlížely se kolem. V rohu cukrárny seděla paní, pila čaj a pletla svetr. Jedno očko pletla stejně jako druhé. Práce jí šla od ruky jedna radost. Boženka se na rozpletený svetr dívala a říkala si: „To je podobný svetr jako má Adámek.“

Procvičení spodních smyček. Pokud je koordinace velikosti a vzdálenosti jednotlivých řad tak, aby řady na sebe navazovaly, příliš náročná, můžeme od dodržení vzdálenosti upustit.

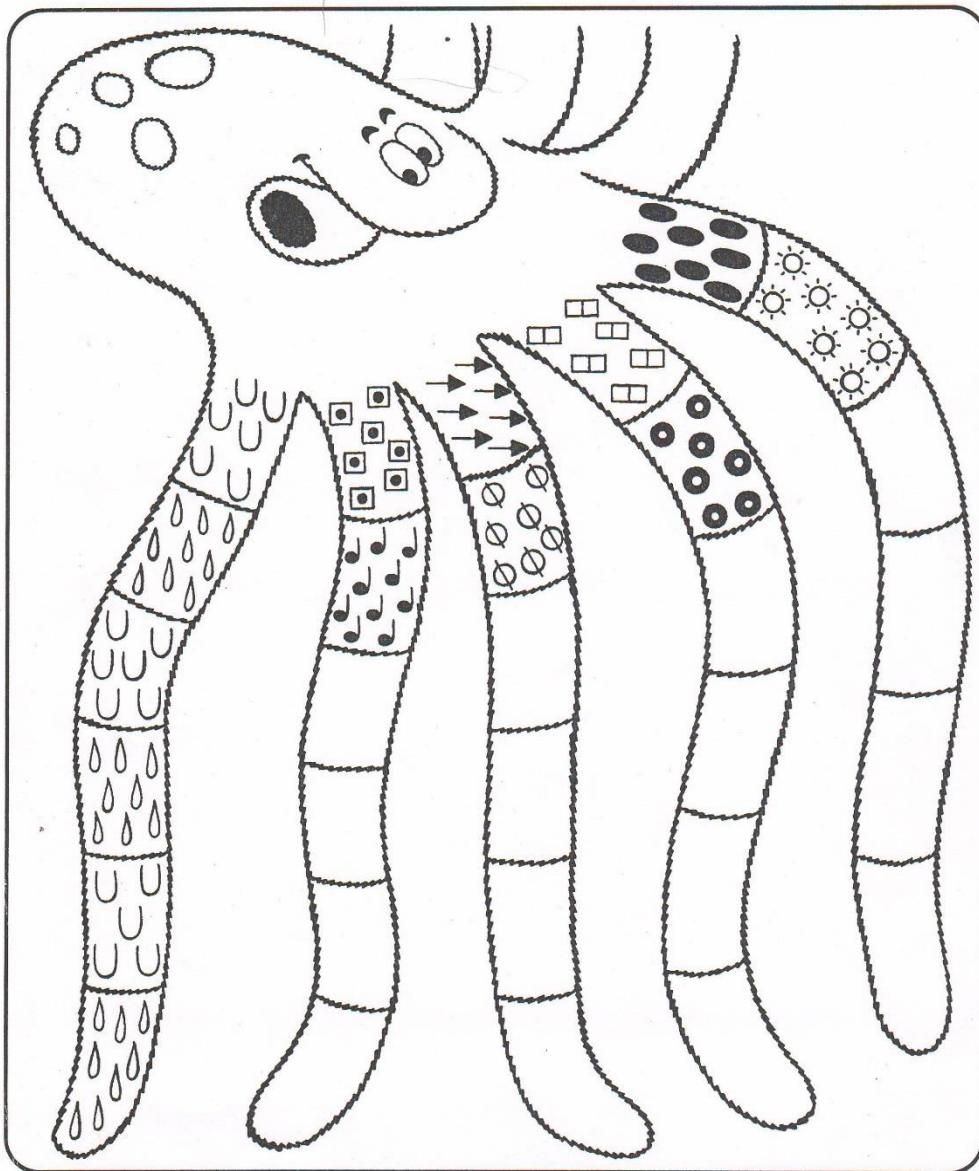
Děšť ještě neustal a za mrakem vykouklo sluníčko. Jeho paprsky se proplétaly mezi dešťovými kapkami a na obloze se objevila duha.

Procvičení horního oblouku s nároky na udržení vzdálenosti mezi jednotlivými čarami. Kreslíme zleva doprava.

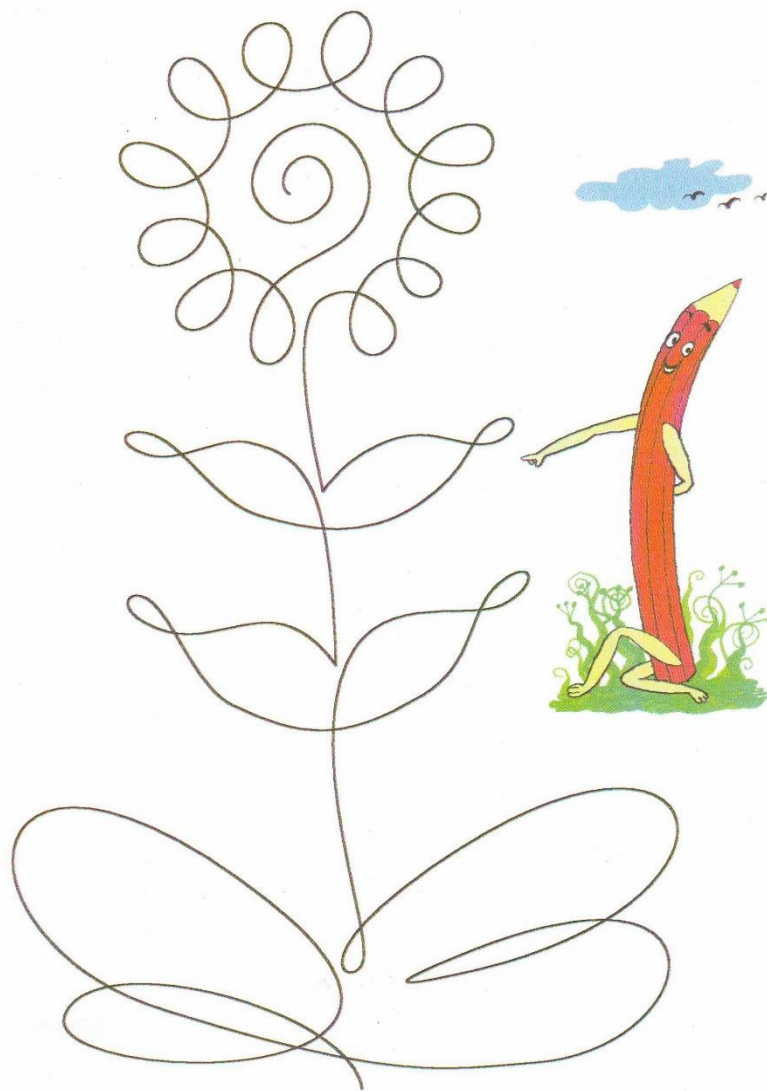
CHOBOTNICE JDE NA KARNEVAL

Dobře si prohlédni tuto chobotnici: pan malíř svou práci nestačil dokončit. Proto dokresli vzorek na dalších čtyřech chapadlech podle příkladu.

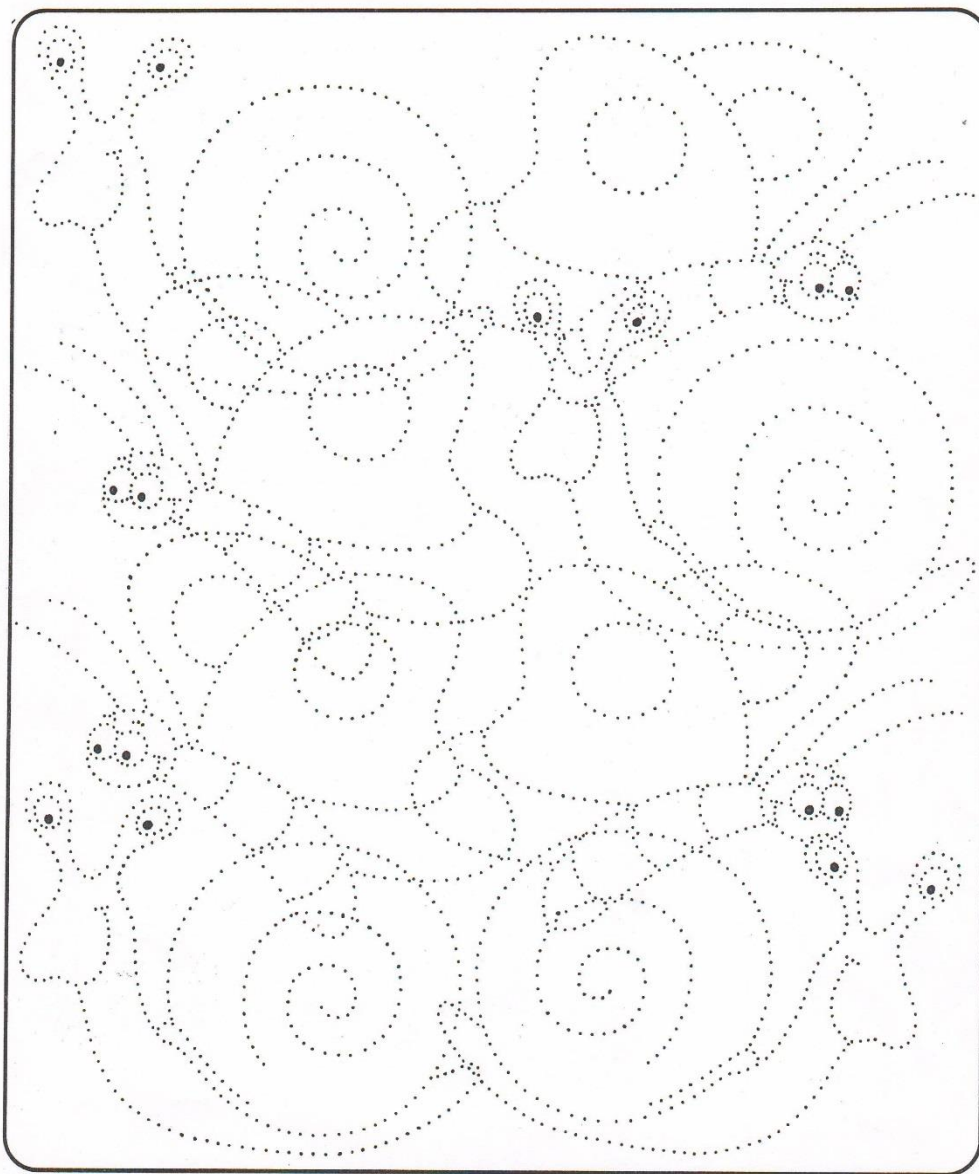
Máňa seděla na letišti na trávníku, pozorovala Lojzika a Adéku. Nezapomněla ani na malíře Augustýna. „Než půjdu zpátky do ateliéru, měla bych s sebou něco nakreslit,“ vzpomněla si na svou práci. Nebylo to těžké vymýšlení, vždyť kolem kvetlo tolik květin.

Rozcvičovací cvik obtahujeme jedním tahem, uvolněnou rukou, snažíme se o plynulý pohyb.

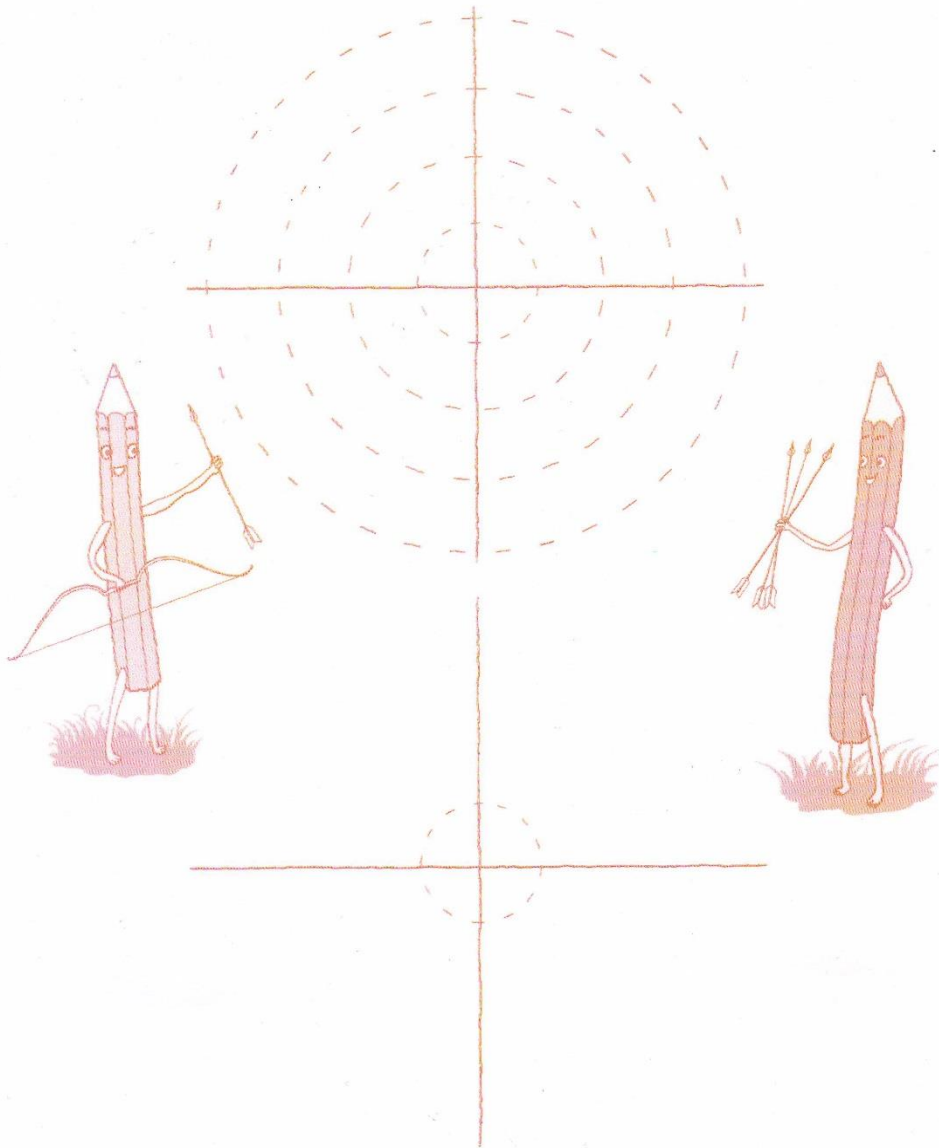
TAKOVÝ ZMATEK!

Pan malíř všechno pomíchal. Obtáhni červenou pastelkou obrysy šneků a zelenou pastelkou obrysy motýlků.

„Do dětského koutku ještě klukům přidáme terče na střílení z luků, aby byli jako pořádní indiáni.“ řekly si pastelky.

Kreslení soustředných kruhů s vyššími nároky na udržení velikosti a vzdálenosti.

PŘÍLOHA č. 3

Fotky z realizace (zbytek fotek je na přiloženém cd)

